

RIKSADVOKATEN

ÅRSRAPPORT 2024

Foto: Sturlason

Innholdsfortegnelse

1	Leders beretning	3
2	Introduksjon til virksomheten og hovedtall	5
2.1	Virksomheten og samfunnsoppdraget	5
2.2	Organisasjon og ledelse	5
2.3	Presentasjon av utvalgte hovedtall	7
3	Årets aktiviteter og resultater	10
3.1	Straffesaksbehandlingen	10
3.2	Fagledelsen	17
3.3	Retts- og regelverksutvikling	21
3.4	Oppdrag i tildelingsbrevet for 2024	23
4	Styring og kontroll i Den høyere påtalemyndighet	24
4.1	Overordnet vurdering av styring og kontroll	24
4.2	Omtale av utvalgte risikofaktorer	25
4.3	Sikkerhet	25
4.4	Personvern	26
4.5	Oppfølging av saker fra Riksrevisjonen og Sivilombudet	26
4.6	Fellesføringer fra Regjeringen	26
4.7	Likestilling og forbud mot diskriminering	27
5	Vurdering av fremtidsutsikter	29
6	Årsregnskapet 2024	31
6.1	Ledelseskommentar til årsregnskapet 2024	31

1 Leders beretning

Den høyere påtalemyndighet har et viktig samfunnsoppdrag. Gjennom vår egen straffesaksbehandling og fagledelsen – vårt systematiske arbeid for å heve kvaliteten på politiets straffesaksbehandling – bidrar vi til å bekjempe kriminalitet på en effektiv og rettssikker måte. I en tid preget av sikkerhetspolitisk uro og til dels store kriminalitetsutfordringer er vår oppgave viktigere enn noen gang, og jeg er stolt og ydmyk over å lede en virksomhet med så mange dedikerte og kompetente medarbeidere.

Tradisjonelt er det straffesaksbehandlingen som har vært viet mest oppmerksomhet i vår etat. De siste årene har imidlertid fagledelsen blitt stadig viktigere, og med rette: Påtalemyndigheten i politiet leder etterforskningen i alle straffesakene, og avgjør også majoriteten av dem med endelig virkning. Om vi kan bruke den særskilte kompetansen som Den høyere påtalemyndighet besitter til å heve kvaliteten på det som skjer i politiet, vil det være en god investering for å oppnå vårt felles mål om et trygt samfunn for våre innbyggere.

Med virkning fra i fjor, ble vi tildelt en varig styrking på 43 millioner kroner for å jobbe med nettopp fagledelsen. Tildelingen har utvilsomt vært viktig for videreutviklingen av innsatsen på området, og for å få til den dreining i vår virksomhet som jeg lenge har ønsket. En prioritert oppgave i 2024 har vært å omsette satsningen i tråd med de bevilgende myndigheters føringer. Som en del av planleggingen, og for å sikre best mulig effekt av tildelte midler, har vi i 2024 gjennomført et omfattende utredningsarbeid med involvering av hele etaten og sentrale samarbeidsaktører. Arbeidet har gitt et solid grunnlag for den fremtidige innretningen av innsatsen, og vi er allerede godt i gang med å realisere ambisjonen om å bli en moderne og profesjonell fagledelsesorganisasjon.

Både Riksadvokatembetet og de regionale statsadvokatembetene økte i fjor bemanningen gjennom konstitusjoner av statsadvokater. Vi har også tilsatt medarbeidere med annen kompetanse som vil bidra til å løfte kvaliteten i arbeidet med fagledelsen.

Bemanningsøkningen har gjort at vi, i tillegg til omfattende innsats med det nevnte utredningsarbeidet, har kunnet gjennomføre mange gode fagledelsestiltak gjennom året. Vi har økt vår normeringsvirksomhet, og gitt flere viktige føringer av betydning for rettssikkerheten. Jeg kan blant annet nevne våre direktiver for bruk av omvendt voldsalarm, som utvilsomt har bidratt til høyere kvalitet og effektivitet i politiets arbeid med svært viktige saker.

I fjor gjennomførte vi også vår mest omfattende kvalitetsundersøkelse noen gang. For tredje gang i en tiårsperiode undersøkte statsadvokatene etterforskningen av voldtektssaker. Saksfeltet var ikke tilfeldig valgt. Voldtekt er en av våre mest alvorlige integritetskrenkelser. Oppklaringsprosenten har over tid vært lav, og frifinnelsesprosenten er relativt høy. Sakenes karakter tilsier at etterforskningen ofte er krevende, og oppklaring kan være vanskelig, men desto større grunn til å vie denne delen av porteføljen stor oppmerksomhet. Den nasjonale rapporten slutføres i disse dager, og sammen med Politidirektoratet vil vi vurdere hvordan vi best kan følge opp funnene ved virkemidler i de to styringssporene.

Et uttalt mål for vår fagledelse er at vi på noen viktige områder skal drive oppfølging på samme måte overfor alle politidistrikter, slik at vi sikrer en enhetlig fagledelse av høy kvalitet. Jeg er derfor svært glad for at vi også i fjor gjennomførte et standardisert opplegg i regi av Riksadvokatembetet, på alle landets påtalemøter innenfor et viktig tema; legalitetskontroll. Jeg vil også fremheve innsatsen mot kriminelle nettverk, hvor Den høyere påtalemyndighet sammen med Politidirektoratet jobber med enhetlige og nasjonale tiltak for å sikre at vår samlede innsats gir effekt overfor de mest alvorlige truslene på området.

Ved de regionale embetene gjennomføres fagledelsen med stort engasjement. I mitt møte med landets politimestre opplever jeg at de setter stor pris på den rollen våre embetsledere og deres statsadvokater tar i arbeidet med å heve kvaliteten i politiets straffesaksbehandling. Kontakten mellom Den høyere påtalemyndighet og politiet har aldri vært mer omfattende enn nå. Dette er en svært gledelig utvikling, og helt nødvendig i lys av vårt felles ansvar for straffesaksfeltet.

Straffesaksbehandlingen til Den høyere påtalemyndighet er fortsatt en vesentlig del av vår virksomhet, og som tidligere år kan jeg konstatere at vi har god måloppnåelse. Våre påtalevedtak er treffsikre, og vi behandler straffesakene med effektivitet og kvalitet. I lys av utviklingen i ungdomskriminaliteten, og det uttalte mål om en hurtig behandling av saker med personer under 18 år, er det særlig gledelig å se at Den høyere påtalemyndighets saksbehandlingstid i disse sakene er tilfredsstillende. Ressursuttaket til aktorering er fortsatt høyt. Det er krevende å stå i en del av de alvorlige sakene som statsadvokatene våre aktorerer, og betydningen av denne delen av vår virksomhet for å lykkes med samfunnsoppdraget kan ikke understrekes nok.

Arbeidet med rettsutvikling er et satsningsområde for oss. For første gang utga vi i fjor vårt brev om prioriterte prejudikatsspørsmål – et ledd i vårt systematiske arbeid med å bringe de rette sakene inn for landets øverste domstol for rettsavklaring. Som tidligere år, har vi også yttet betydelige bidrag til rettsutvikling gjennom høringer til lovgivningsforslag innenfor vårt område.

Den høyere påtalemyndighets tilstedeværelse i relevante internasjonale fora er viktig. I 2024 har vi blant annet deltatt på det årlige nordiske Riksadvokatmøtet på Gotland, den årlige konferansen til International Association of Prosecutors og på G20-riksadvokatenes møte i Brasil. Samhandling og dialog er nødvendig for å møte kriminalitetsutfordringene og særlig den grenseoverskridende kriminaliteten. I en tid preget av uro og uvisshet kan relasjonene som bygges vise seg å bli svært viktige. Vi prioriterer derfor å bruke tid på å dele vår kunnskap og erfaringer og styrke båndene til våre kollegaer i utlandet.

Oslo, 14. mars 2025

Jørn Sigurd Maurud

2 Introduksjon til virksomheten og hovedtall

2.1 Virksomheten og samfunnsoppdraget

Den høyere påtalemyndighet er et ordinært bruttobudsjettert forvaltningsorgan og er administrativt underlagt Justis- og beredskapsdepartementet. Den høyere påtalemyndighet skal bidra til redusert kriminalitet ved målrettet og effektiv straffesaksbehandling, samtidig som kravene til høy kvalitet og rettssikkerhet ivaretas. Den høyere påtalemyndighet har et særlig ansvar for å stille krav til kvaliteten i straffesaksbehandlingen.

Påtalemyndigheten i Norge har tre nivåer. Nivå én består av politimesterne og politijuristene, med statsadvokatene som nivå to og riksadvokaten som øverste nivå. Straffeprosessloven kapittel 7 fastsetter blant annet hvilket nivå i påtalemyndigheten som kan utferdige tiltale i de ulike straffesakene.

Første nivå er integrert i politidistriktene som ledes av politimesterne. Påtalemyndigheten i politiet har et eget budsjettkapittel i statsbudsjettet (kap. 443). I politiet er ansvarsforholdene todelt. Ansvar for straffesaksbehandlingen ligger til riksadvokaten, mens Politidirektoratet og Justis- og beredskapsdepartementet har ansvaret for administrative, økonomiske og politisære spørsmål. Dette innebærer blant annet forebyggende virksomhet, beredskap og ordenstjeneste i politiet. Denne ansvarsfordelingen benevnes som det to-sporede systemet, og har blant annet sin bakgrunn i at justis- og beredskapsministeren ikke skal kunne gi politiske føringer ved behandlingen av den enkelte straffesak. Ved lovvedtak 1. november 2019, ble ordningen om at ingen kan instruere påtalemyndigheten i enkeltsaker lovfestet i straffeprosessloven § 55.

Riksadvokaten er etatsleder av Den høyere påtalemyndighet, og har det administrative, økonomiske og faglige ansvaret for straffesaksbehandlingen i egen etat. I tillegg har riksadvokaten det overordnede faglige ansvaret for straffesaksbehandlingen i politiet, Økokrim, Spesialenheten for politisaker og Politiets sikkerhetstjeneste.

Administrativt rapporterer riksadvokaten til Justis- og beredskapsdepartementet, men bare Kongen i statsråd kan utferdige alminnelige regler om ordningen av påtalemyndigheten.

2.2 Organisasjon og ledelse

Den høyere påtalemyndighet består av Riksadvokatembetet, ti regionale statsadvokatembeter og Det nasjonale statsadvokatembetet. Virksomheten har kontorsteder over hele landet. Riksadvokatembetet, Oslo statsadvokatembeter og Det nasjonale statsadvokatembetet har kontorlokaler i Oslo. De øvrige regionale statsadvokatembetene er lokalisert til Hamar, Tønsberg, Kristiansand, Stavanger, Bergen, Molde, Trondheim, Bodø og Tromsø.

Riksadvokatembetet ledes av riksadvokat Jørn Sigurd Maurud og assisterende riksadvokat Torunn Salomonsen Holmberg. Embetet er videre organisert i tre avdelinger, henholdsvis Avdeling for straffesak og rettsutvikling, Avdeling for etatsutvikling og fagledelse og Administrasjonsavdelingen. Fra og med 17. mars 2025 vil Administrasjonsavdelingen endre

navn til Avdeling for fellestjenester og virksomhetsstyring, med to underliggende seksjoner, hhv. seksjon for økonomi og administrasjon og seksjon for IKT, sikkerhet og drift. I tillegg etableres det i samme avdeling et analyseteam som skal være en fellesfunksjon for hele virksomheten.

Bilde 1: Ledelsen ved Riksadvokatembetet. F.v. Avdelingsdirektør Sven Olav Gunnerud, førstestatsadvokat Heidi Reinholdt-Østbye, riksadvokat Jørn Sigurd Maurud, førstestatsadvokat Runar Torgersen og assisterende riksadvokat Torunn Salomonsen Holmberg. Foto: Sturlason.

2.3 Presentasjon av utvalgte hovedtall

2.3.1 Bemanning

Tabellen nedenfor viser en oversikt over den faste bemanningen ved alle statsadvokatembetene i Den høyere påtalemyndighet i 2024.

Embete	Statsadvokater	Administrativt	Årsverk
Oslo statsadvokatembeter	32	22	54
Hedmark og Oppland statsadvokatembeter	5	3	8
Vestfold, Telemark og Buskerud statsadvokatembeter	11	5	16
Agder statsadvokatembeter	5	3,2	8,2
Rogaland statsadvokatembeter	8	4	12
Hordaland, Sogn og Fjordane statsadvokatembeter	10	7	17
Møre og Romsdal statsadvokatembeter	4	3	7
Trøndelag statsadvokatembeter	6	3,8	9,8
Nordland statsadvokatembeter	5	3	8
Troms og Finnmark statsadvokatembeter	5	3	8
Det nasjonale statsadvokatembetet	6	3	9
Riksadvokatembetet	22	19	41
Sum	119	79	198

Tabell 1: Antall stillinger fordelt på embetene i Den høyere påtalemyndighet.

Kolonnen statsadvokater inkluderer riksadvokaten, assisterende riksadvokat, embetsledere, førstestatsadvokater og statsadvokater. Kolonnen inkluderer ikke statsadvokatene ved Økokrim. Disse er administrativt underlagt Politidirektoratet.

I 2024 har det vært en betydelig satsning på fagledelse, og 21 statsadvokater har blitt konstituert i den anledning. I desember 2024 ble det kunngjort tolv faste embeter, samt noen konstitusjoner med inntil to års varighet. Disse stillingene vil bli besatt i løpet av første halvår 2025. Videre ble det i 2024 engasjert to riksadvokatfullmektiger ved Riksadvokatembetet.

Videre var det i 2024 totalt 23 fratredelser i Den høyere påtalemyndighet, hvor ti av disse fratredelsene var fra faste stillinger, seks fra naturlig avgang og fire medarbeidere gikk over til ny stilling i annen virksomhet. Den høyere påtalemyndighet hadde en turnover på 4,52 prosent i 2024.

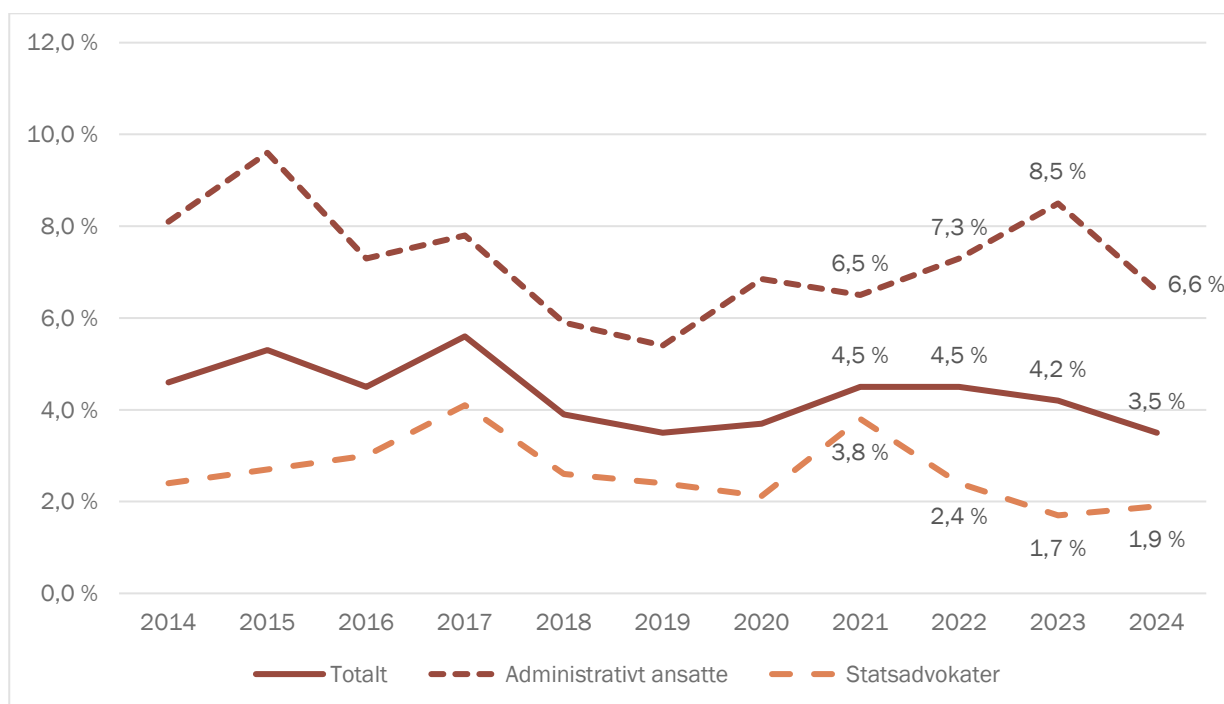
2.3.2 Sykefravær

Den høyere påtalemyndighet har gode rutiner for tilrettelegging av arbeidsoppgaver og tilpasning av fysiske arbeidsforhold ved sykdom. Dette skal bidra til at medarbeidere med særlige behov som følge av sykdom kan utføre arbeidet sitt på en trygg og forsvarlig måte. Ved

sykefravær følges den ansatte opp av nærmeste leder, og i tråd med statlige retningslinjer for oppfølging av sykefravær.

Figur 1 nedenfor viser utviklingen i sykefravær fra 2014 til 2024. Det totale sykefraværet var på 3,5 prosent i 2024, og dette var det laveste nivået registrert i perioden. Statsadvokatene har gjennomgående hatt et lavt sykefravær, og dette lå på 1,9 prosent i 2024. De administrativt ansatte har et høyere sykefravær enn statsadvokatene. Sykefraværet for de administrativt ansatte i 2024 var på 6,6 prosent. Dette er en nedgang på 1,9 prosentpoeng fra 2022 og 2023.

Sykefraværet i Den høyere påtalemyndighet er generelt høyere for kvinner enn for menn, og høyere for eldre enn yngre arbeidstakere. I 2024 ble det ikke registrert arbeidsrelatert sykefravær i Den høyere påtalemyndighet.

Figur 1: Utviklingen i sykefravær fra 2014 til 2024

2.3.3 Økonomi

Den høyere påtalemyndighet fikk i 2024 en budsjetttramme på 396 011 000 kroner på kap. 445, post 01. I 2024 har virksomheten hatt et samlet mindreforbruk på 18 994 696 kroner. En andel på 7 949 000 kroner er bevilget som kompensasjon for lønnsoppgjøret i 2024.

I 2024 var mindreforbruket på 4,8 prosent. Imidlertid er mindreforbruket i 2024 på 2,85 prosent dersom kompensasjonen for lønnsoppgjøret for 2024 fratrekkes tildelt budsjetttramme. Mindreforbruket forklares i all hovedsak med at budsjettmidler til planlagte konstitusjoner av statsadvokater til fagledelse ikke fikk helårsvirkning i 2024, og at øremerket budsjettildeling til setteriksadvokat for oppfølging av NAV-sakene ikke ble benyttet i 2024.

Tabell 2: Utvalgte nøkkeltall fra årsregnskapet for Den høyere påtalemyndighet (i tusen kroner)

	2022	2023	2024
Antall utførte årsverk	193,2	189	204
Samlet tildeling post 01-099	335 862	355 896	396 011
Utnyttelsesgrad post 01-029	94,78 %	99,83 %	95,20 %*
Driftsutgifter	318 342	355 291	377 016
Lønnsandel av driftsutgifter	263 416 (82,75 %)	288 692 (81,26 %)	311 886 (82,72 %)

*Dersom man ikke inkluderer kompensasjon for lønnsoppgjøret for 2024, som er en del av mindreforbruket, vil utnyttelsesgraden være 97,15 prosent.

Den høyere påtalemyndighet er en bemanningsintensiv virksomhet med en stor andel av bevilgningen bundet opp i lønnsutgifter (82,72 prosent). Videre har virksomheten elleve kontorsteder som binder opp en stor andel av driftsbudsjettet til utgifter til leie av eiendom.

3 Årets aktiviteter og resultater

3.1 Straffesaksbehandlingen

3.1.1 Saksmengde og restanser

I 2024 ble det behandlet totalt 603 saker ved Riksadvokatembetet. Av disse var 216 påtalesaker og 387 klagesaker. Dette er om lag samme antall saker som i 2023, hvor det ble behandlet totalt 618 saker ved Riksadvokatembetet. I 2023 var 176 av sakene påtalesaker og 442 av sakene klagesaker.

Trenden fra 2023 fortsetter, og det er således også i 2024 behandlet betydelig færre saker ved Riksadvokatembetet enn tidligere år. Vi antar at nedgangen har sammenheng med beslutningen om generell delegasjon av påtalekompetanse i visse sakstyper fra riksadvokaten til statsadvokatene, som trådte i kraft i 2020.

Tabell 3: Antall påtale- og klagesaker ved Riksadvokatembetet 2020-2024

	2020	2021	2022	2023	2024	Prosentvis endring 2023-2024	Prosentvis endring 2024 mot gj.snitt 2020 - 2023
Påtalesaker	452	391	342	176	216	23 %	-37 %
Klagesaker	584	485	399	442	387	-12 %	-19 %
Sum	1036	876	741	618	603	-2 %	-26 %

Kilde: Manuell registrering ved Riksadvokatembetet

Antallet tiltaler tatt ut av riksadvokaten har, av samme årsak som nevnt over, falt betydelig de senere år.

Tabell 4: Antall tiltaler utferdiget ved Riksadvokatembetet

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Tiltaler	133	120	97	55	39	43	47

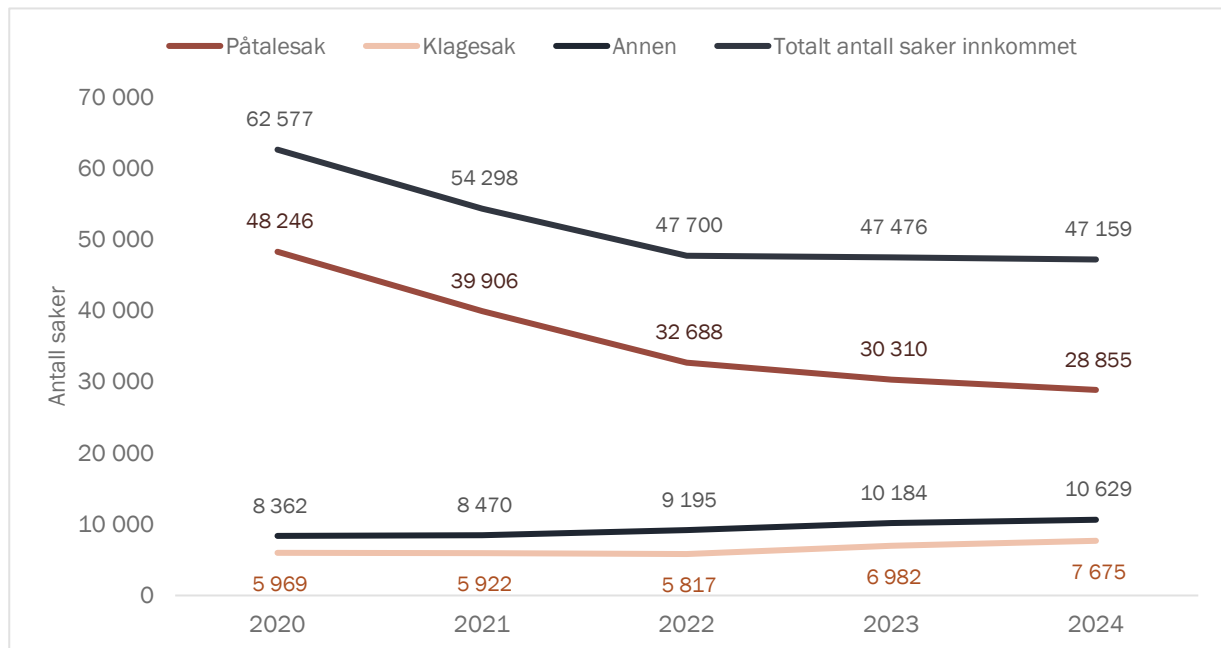
Kilde: Manuell registrering ved Riksadvokatembetet

Det totale antallet saker inn til statsadvokatembetene i 2024 ligger også på nær samme nivå som i 2023. I perioden 2020-2024 har det imidlertid vært en markant nedgang i antallet påtale- og klagesaker, fra hhv. 54 215 saker i 2020 til 36 530 i 2024. Reduksjonen fortsatte i 2024, ned fra 37 292 saker i 2023. I løpet av femårsperioden er reduksjonen på 32,5 prosent. Det er nedgangen i antallet påtalesaker som utgjør reduksjonen, idet antall klagesaker har økt fra 2020. Økningen i antall klagesaker i femårsperioden er på 28,5 prosent. Særlig markant er økningen i antall klagesaker fra 2022 til 2023. Også fra 2023 til 2024 har det vært en stor økning i antall klagesaker. Nedgangen i antallet påtalesaker og økningen i antall klagesaker antas å ha sammenheng med de nye delegasjonsreglene.

Sakene i annen-kategorien har økt fra 2020-2024. Økningen er på 21 prosent og antas delvis å ha sammenheng med de nye delegasjonsreglene, da relatert til embetenes

foreleggelsespraksis, ettersom saker i denne kategorien blant annet er saker inn til statsadvokatene med orientering om fremdrift.

Figur 2: Antall saker inn til statsadvokatembetene i 2020-2024

Tabell 5 nedenfor gir oversikt over antall saker til påtalebehandling fordelt på ulike kriminalitetstyper. Som det fremgår av tabellen, er det også i 2024 flest saker tilordnet kriminalitetstypen vold som kommer til behandling hos statsadvokatene.

Tabell 5: Påtalebehandlede saker fordelt på kriminalitetstyper 2020-2024

Kriminalitetstype	2020	2021	2022	2023	2024	Prosentvis endring 2023-2024	Prosentvis endring 2024 mot gj.snitt 2020-2023
Vold	11 227	8 906	8 276	8 499	8 225	-3,2 %	-10,9 %
Annen	8 600	7 215	6 237	5 872	5 567	-5,2 %	-20,3 %
Vinning	6 052	4 938	4 515	4 115	3 704	-10,0 %	-24,5 %
Narkotika	6 481	5 377	3 917	3 227	3 071	-4,8 %	-35,4 %
Trafikk	3 792	3 288	3 105	3 097	2 643	-14,7 %	-20,4 %
Seksuallovbrudd	4 069	3 656	2 462	1 640	1 937	18,1 %	-34,5 %
Økonomi	7 784	4 529	3 216	2 587	1 935	-25,2 %	-57,3 %
Skadeverk	1 330	1 132	1 159	1 178	1 135	-3,7 %	-5,4 %
Miljø	255	326	198	192	184	-4,2 %	-24,2 %
Arbeidsmiljø	53	77	54	63	64	1,6 %	3,6 %
Totalsum	49 643	39 444	33 139	30 470	28 465	-6,6 %	-25,4 %

Kilde: Politiets straffesaksregister Strasak, JUS711

Tabell 6 nedenfor viser antall avgjørelser ved statsadvokatembetene fordelt på påtale- og klagesaker. Antall avgjørelser har, i tråd med at antall påtalesaker inn til embetene gått ned, og antallet avgjorte påtalesaker er i 2024 det laveste som er registrert de siste fem år. Nedgangen er på hele 41 prosent fra 2020. Antall avgjorte klagesaker har i samme periode økt

med 28,8 prosent. Dette er en betydelig prosentvis økning fra perioden 2019-2023, hvor økningen var på 19,7 prosent.

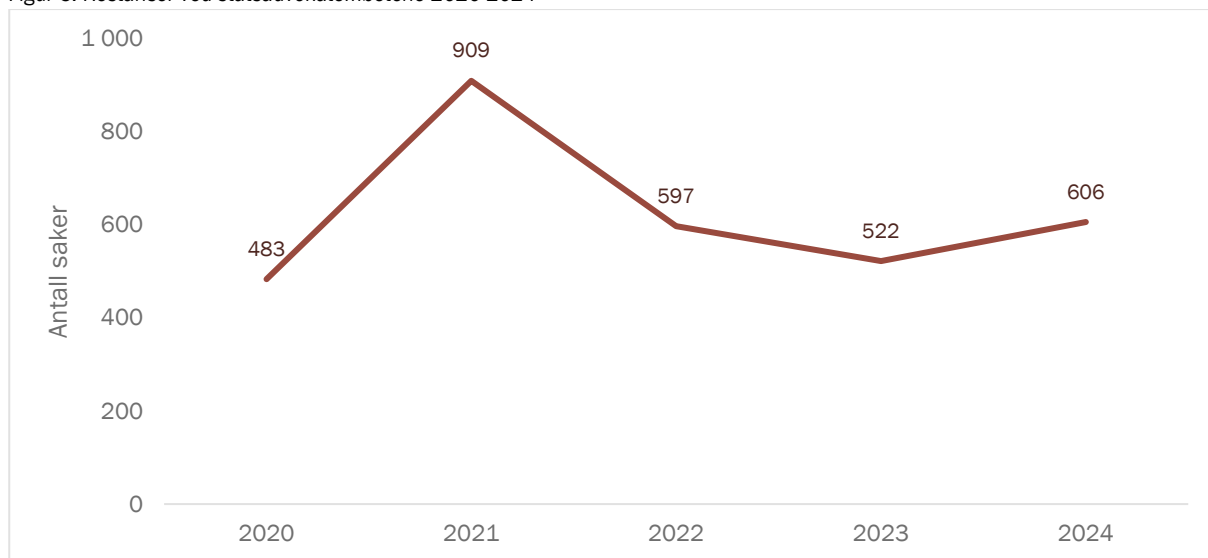
Tabell 6: Antall avgjørelser fordelt på påtale- og klagesaker 2020-2024¹

	2020	2021	2022	2023	2024	Prosentvis endring 2023-2024	Prosentvis endring 2024 mot gj.snitt 2020-2023
Påtalesaker	82 815	73 037	58 296	52 743	48 735	-7,6 %	-27,0 %
Klagebehandling	5 921	5 957	5 775	6 910	7 630	10,4 %	24,3 %
Sum	88 736	78 994	64 071	59 653	56 365	-5,5 %	-22,6 %

Kilde: Politiets straffesaksregister Strasak, JUS711

Ved årsskiftet var det totalt 606 saker i restanser ved statsadvokatembetene, dvs. saker som har ligget til behandling ved embetene i mer enn 30 dager. Dette er en økning på 16 prosent fra 2023, men på nær samme nivå som ved årsskiftet 2022.

Figur 3: Restanser ved statsadvokatembetene 2020-2024²

3.1.2 Saksbehandlingstid

Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for påtale- og klagesakene ved statsadvokatembetene og ved Riksadvokatembetet skal ikke overstige 30 dager, og 90 prosent av sakene skal være avgjort innen denne fristen. For statsadvokatembetene gjelder en frist på 15 dager for å avgjøre spørsmålet om tiltale, eller for å oversende til Riksadvokatembetet, og for saker med gjerningspersoner under 18 år på handlingstidpunktet.

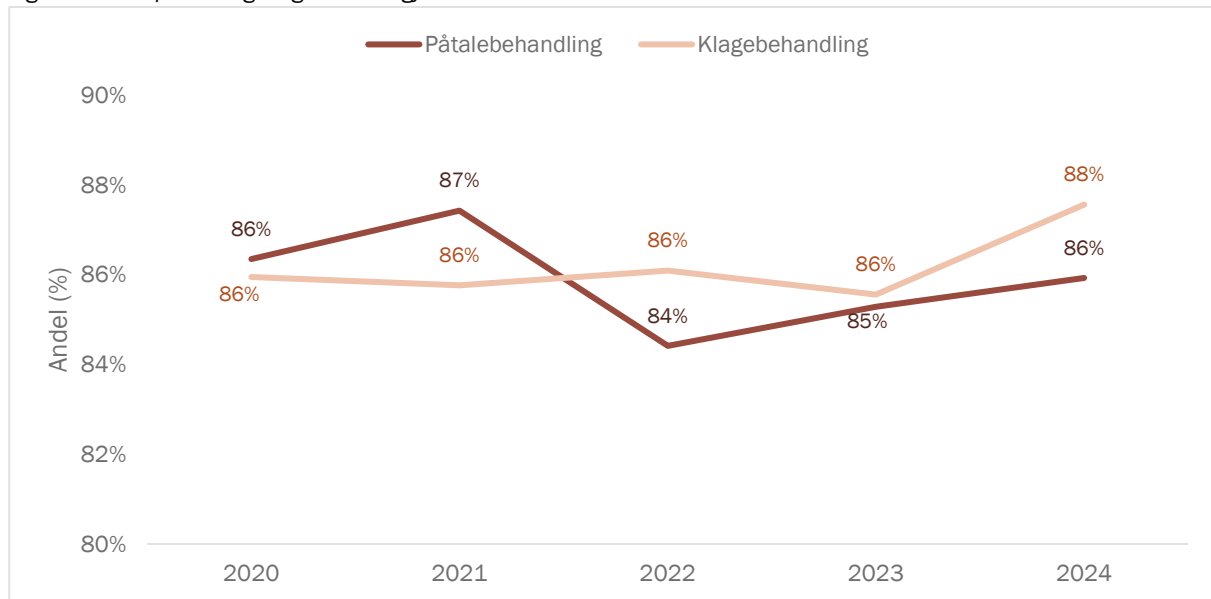
Ved Riksadvokatembetet var den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for påtalesakene 10 dager i 2024, og 94 prosent av sakene var avgjort innen fristen på 30 dager. Det er om lag samme måloppnåelse som i fjor, hvor tallene var hhv. 11 og 96. Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for klagesakene var 15 dager, med en prosentvis måloppnåelse på 92 prosent. Også dette er om lag samme måloppnåelse som i fjor, hvor tallene var hhv. 17 og 89.

¹ Ankesaker inngår i utvalget.

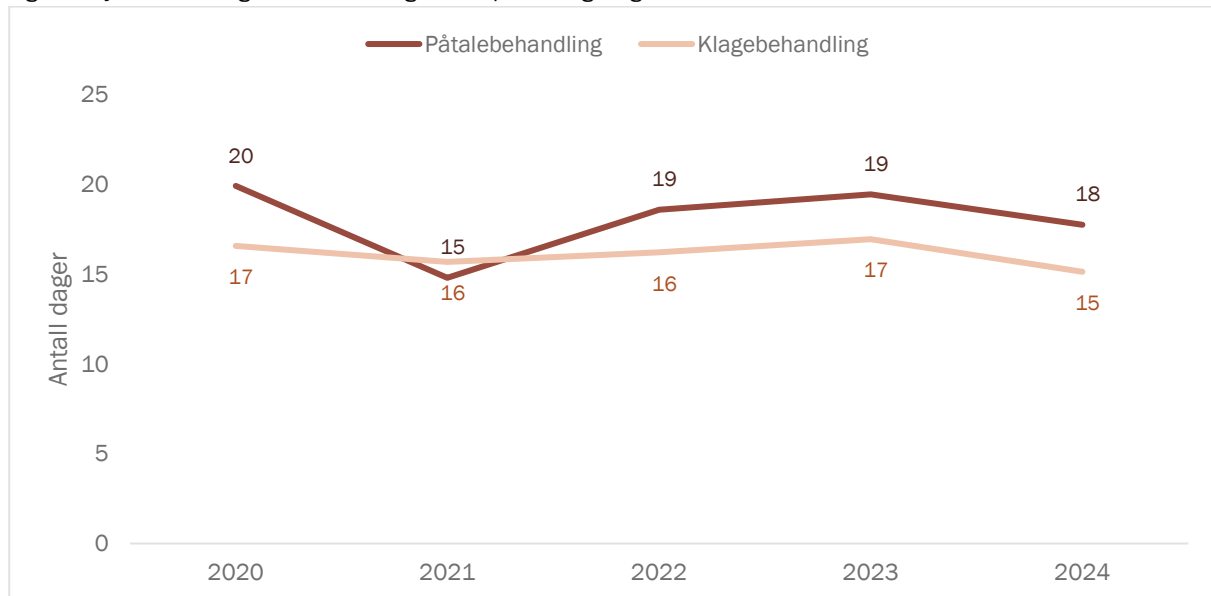
² Både påtalesaker og klagesaker.

Trenden med redusert saksbehandlingstid sammenlignet med 2022 fortsetter, i tillegg til at den prosentvise måloppnåelsen er forbedret ytterligere.

Figur 4: Andel påtale- og klagesaker avgjort innen fastsatt frist 2020-2024

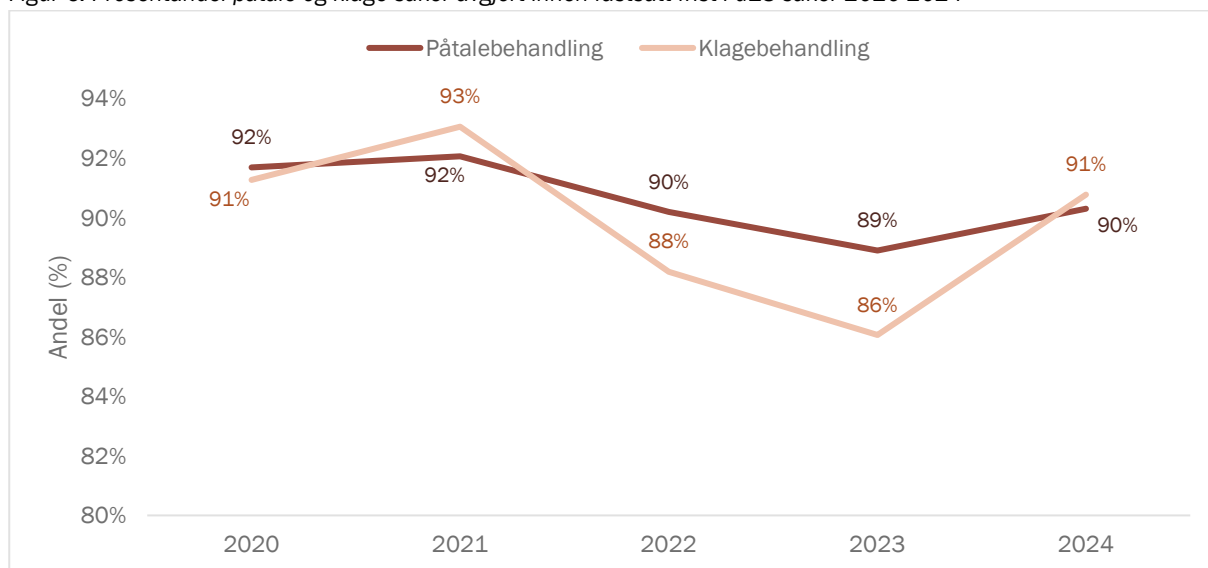
Figur 5: Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for påtale- og klagesakene 2020-2024

Kilde: Politiets straffesaksregister Strasak, JUS711

I saker med gjerningspersoner under 18 år, er 90 prosent av påtalesakene og 91 prosent av klagesakene behandlet innen fastsatt frist på 15 dager. Som tabellen nedenfor viser, har det over tid vært høy måloppnåelse knyttet til saksbehandlingsfristene for denne sakskategorien, og måloppnåelsen i 2024 er på nær samme nivå som i 2020.

Figur 6: Prosentandel påtale og klage saker avgjort innen fastsatt frist i u18-saker 2020-2024

3.1.3 Aktorater og rettsdager

Statsadvokatene ved de regionale embetene og Det nasjonale statsadvokatembetet aktorerer normalt straffesakene i tingretten og lagmannsretten. Statsadvokatene ved Riksadvokatembetet fører mange av sakene for Høyesterett.

I 2024 har statsadvokatene utført 902 aktorater fordelt på 3197 rettsdager. Dette er en økning i antall aktorater sammenlignet med 2023, men en nedgang sammenlignet med foregående år. Rettsdagstallet har økt fra 2022 og 2023, men er mindre enn i 2020 og 2021.

Tabell 7: Antall aktorater og rettsdager utført av statsadvokatene 2020-24³

	2020	2021	2022	2023	2024	Prosentvis endring 2023-2024	Prosentvis endring 2024 mot gj.snitt 2020-2023
Antall aktorater	990	1 047	926	839	901	7,4 %	-5,2 %
Antall rettsdager	3 355	3 354	2 918	3 008	3 183	5,8 %	0,8 %

Kilde: Manuell registrering ved statsadvokatembetene

Høyesterettsaktorater har økt fra 30 i 2023 til 37 i 2024. Det er en økning også i forhold til 2022, hvor antallet var 33. I 2024 ble 18 av høyesterettsaktoratene aktoreret av statsadvokater ved Riksadvokatembetet.

3.1.4 Effektiv straffesaksbehandling

Effektivitet i straffesaksbehandlingen er viktig i et rettssikkerhetsperspektiv og en kvalitetsmarkør i seg selv. Som fremholdt i fjorårets årsrapport, fordrer en behandling av straffesakene uten unødig saksbehandlingstid at Den høyere påtalemyndighet i hele sin virksomhet, herunder i fagledelsen av politiet, arbeider for tilstrekkelig effektivitet ved alle sidene av straffesaksbehandlingen. For statsadvokatene innebærer dette at de må rette særlig

³ Aktorater og rettsdager for Det nasjonale statsadvokatembetet inngår ikke i tallene for 2019, 2020 og 2021.

oppmerksomhet mot innretningen av politiets etterforskning, herunder at den er formålsstyrt og har tilstrekkelig fremdrift, og at etterforskningen avgrenses på hensiktsmessig måte. Når sakene er ferdig etterforsket og innkommer statsadvokaten for avgjørelse, må sakene vurderes og påtalevedtak fattes så snart som mulig. Utferdiges det tiltalebeslutning, må forberedelse til rettssaken, og avviklingen av den, gjennomføres på en måte som fremmer effektivitet.

Statsadvokatenes oppmerksomhet mot effektivitet i straffesaksbehandlingen har vedvart i 2024, og embetene har innrettet seg på ulike måter for å bidra til en mest mulig effektiv straffesaksbehandling. Mange embeter har etablert arbeids- og kontorrutiner som sikrer en effektiv og rask behandling, f.eks. ved at kontorpersonalet bistår gjennom å utarbeide utkast til påtegninger, samt andre type dokumenter for statsadvokatene. Flere embeter har etablert et såkalt jourkontor for hurtig behandling av saker som aktorerer av politiet, men hvor statsadvokatene har tiltalekompetansen, og har rutiner for å ta statsadvokater med lengre aktorater ut av den løpende enkeltsaksbehandlingen i forkant av, og under saken(e), for slik å redusere saksbehandlingstiden på de løpende sakene som kommer inn. Embetene har også rutiner for å koble på en ansvarlig statsadvokat i de større og mer alvorlige sakene, herunder saker med varetekt, for fortløpende vurdering av blant annet tilskjæring og avgrensning av saken. Også i fagledelsen av politiet har embetenes oppmerksomhet mot effektivitet fortsatt i 2024, blant annet gjennom fagledelsestiltak rettet mot gjennomføring av aktorater og oppmerksomhet mot bruk av etterforskningsplaner.

Erfaringene med saksforberedende planmøter mellom domstol, aktor, forsvarer og eventuell bistandsadvokat, er i all hovedsak gode. Også i 2024 oppleves ordningen som positiv og som et bidrag til å fremme en mer effektiv domstolsbehandling, blant annet ved at prosessuelle problemstillinger blir avklart i forkant av hoved- eller ankeforhandlingen.

3.1.5 Rettssikker straffesaksbehandling

Embetene arbeider systematisk og aktivt med å opprettholde høy kvalitet i påtalearbeidet.

I et rettssikkerhetsperspektiv er det særlig viktig at statsadvokatene bruker sin kompetanse og erfaring på å aktorere de sakene som det av ulike årsaker er viktig at et høyere nivå i påtalemyndigheten håndterer, uavhengig av sakens strafferamme. Den høyere påtalemyndighet har derfor også i 2024 arbeidet med å finne de rette sakene for statsadvokataktorering. Konkret innebærer det en forventning om at statsadvokatene skal aktorere flere saker som politiet ut fra lovens ordning aktorerte tidligere, og at statsadvokatene i større utstrekning enn før skal oppnevne politiaktorer i saker som det er hensiktsmessig å overlate til et lavere nivå i påtalemyndigheten.

For 2024 rapporteres om at statsadvokatene har aktorert 66 saker som politiet ut fra strafferammen ellers normalt ville aktorert. Begrunnelsene for hvorfor statsadvokatene har overtatt sakene for aktorering anses å treffe godt når det gjelder kriteriene som bør være styrende for slik overtakelse.

66 overtatte saker utgjør 7,5 prosent av statsadvokatenes totale aktorbelastning⁴, hvilket er tilnærmet samme nivå som i 2023. Riksadvokaten vil fortsette arbeidet med å følge opp embetene for å påse at de jobber strategisk og målrettet med å finne frem til aktorater som fordrer statsadvokatkompetanse.

Ett av målene for Den høyere påtalemyndighet er høy påtalemessig treffsikkerhet, i den forstand at påtalevedtakene i liten grad forkastes. Hva som blir resultatet når påtalevedtakene blir gjenstand for overprøving ved domstolsbehandling eller gjennom klagebehandling, kan til en viss grad gi informasjon om kvaliteten på vedtakene.

Riksadvokaten har gjennomgått saker som har blitt klagebehandlet ved Riksadvokatembetet i 2024. De saker som er omfattet av gjennomgangen, er saker hvor det klages over henleggelse (dog ikke klager over henleggingsgrunnlaget) og klager over positive påtalevedtak, f.eks. at det er utferdiget påtaleunntatelse eller forelegg. I 2024 behandlet riksadvokaten 208 slike klagesaker, og av disse ble avgjørelsen til statsadvokatene opprettholdt i 86 prosent av tilfellene. Over halvparten av omgjøringene omhandler saker som statsadvokaten hadde henlagt, men hvor riksadvokaten vurderte at det var behov for ytterligere etterforskning før endelig påtaleavgjørelse. I fem prosent av sakene som ble klagebehandlet ved embetet, har riksadvokaten omgjort påtalevedtaket til henleggelse eller positiv påtaleavgjørelse. Riksadvokaten er tilfreds med resultatene.

Når det gjelder frifinnelsesprosenten, bemerkes også i år at denne må benyttes med en viss varsomhet som indikator på kvaliteten i påtalevedtakene. Frifinnelsesprosenten på 8,4 er noe lavere enn de to siste årene. Det er vinningslovbrudd som har høyest frifinnelsesprosent på 13,6, en liten økning fra 2023 (12,3 prosent) men omtrent samme nivå som i 2022 (14 prosent). Frifinnelsesprosenten for seksual- og voldslovbruddene var i 2024 på 10,8 og 8,1 prosent. Bakgrunnen for økningen synes å skyldes frifinnelser i enkelte større sakskomplekser behandlet ved noen av embetene.

Tabell 8: Frifinnelsesprosent

Kriminalitetstype	2024			Frifinnelsesprosent			
	Antall domfellelser	Antall frifinnelser	Frifinnelsesprosent	2020	2021	2022	2023
Vold	4 437	392	8,1 %	10,1 %	10,9 %	11,0 %	10,7 %
Annen	2 535	293	10,4 %	10,7 %	10,9 %	12,2 %	10,9 %
Vinning	1 707	268	13,6 %	10,3 %	10,7 %	14,0 %	12,3 %
Trafikk	1 750	77	4,2 %	4,2 %	4,6 %	5,8 %	4,0 %
Narkotika	1 766	69	3,8 %	4,7 %	4,5 %	6,3 %	5,1 %
Økonomi	1 055	69	6,1 %	8,6 %	7,8 %	6,6 %	5,6 %
Seksuallovbrudd	897	109	10,8 %	6,5 %	9,8 %	6,5 %	12,3 %
Skadeverk	504	61	10,8 %	11,8 %	14,8 %	12,8 %	11,5 %
Miljø	67	11	14,1 %	27,3 %	10,9 %	10,6 %	11,1 %
Arbeidsmiljø	3	1	25,0 %	18,2 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Totalsum	14 721	1 350	8,4 %	8,4 %	9,0 %	9,5 %	9,2 %

Kilde: Politiets straffesaksregister Strasad, JUS773

⁴ NASTs 21 aktorater i 2024 er trukket ut fra beregningsgrunnlaget

3.2 Fagledelsen

3.2.1 Fagledelsen som kjerneoppgave for Den høyere påtalemyndighet

Den høyere påtalemyndighets fagledelse har som formål å bidra til økt kvalitet og effektivitet i politiets straffesaksarbeid. Fagledelsen er en kjerneoppgave for Den høyere påtalemyndighet, og prioriteres på lik linje som straffesaksbehandlingen, og fjoråret har vært preget av svært høy aktivitet på området.

Økte økonomiske rammer legger godt til rette for å videreutvikle metodikken for fagledelsesarbeidet i Den høyere påtalemyndighet. Riksadvokatembetet og de regionale embetene ble i løpet av 2024 styrket med flere konstitusjoner. Mot slutten av året ble det vedtatt en endelig fordeling av nye, faste stillinger, og en omfattende ansettelsesprosess slutføres i disse dager.

Som ledd i planleggingen av hvordan den ressursmessige styrkingen kan anvendes med best effekt, ble det i 2024 gjennomført et omfattende prosjektarbeid, *Prosjekt styrket fagledelse*. Prosjektarbeidet har vært viktig for å identifisere hvordan fagledelsen bør innrettes på nasjonalt og regionalt nivå innenfor de sentrale elementene av fagledelsesvirksomheten; normering, resultatoppfølging, kompetanseutvikling og tilsyn. Prosjektgruppene ga sine anbefalinger 1. juni 2024, og det pågår nå et intensivt arbeid med å operasjonalisere ulike tiltak som prosjektgruppene har foreslått. Dette arbeidet vil fortsette inn i 2025. Samordning og koordinering av ulike kompetansehevende tiltak, samt strukturer for samhandling mellom Riksadvokatembetet og Politidirektoratet vil bli prioritert høyt.

Riksadvokatembetet har styrket sin oppfølging og styring av fagledelsesinnsatsen, for å sikre at alle landets politidistrikter tilbys en fagledelse av høy kvalitet og som treffer på de største behovene. Embetet har en egen avdeling med et hovedansvar for fagledelsen, og denne er styrket betydelig i 2024. Det er dedikerte personer som jobber med de ulike søylene i fagledelsen, f.eks. tilsyn og resultatoppfølging.

Riksadvokatens klare inntrykk er at embetene har stor oppmerksomhet og stort engasjement om videreutvikling av fagledelsen. Tilførselen av ressurser gir rom for tettere samhandling mellom embetene, slik at synergien av gode initiativ blir størst mulig. Det gir også muligheter for at embetene kan bidra aktivt inn i det nasjonale utviklingsarbeidet og ved utarbeidelsen av nasjonale tiltak, noe det er flere eksempler på i året som er gått.

Som et ledd i operasjonalisering av anbefalingene fra prosjektgruppene, har riksadvokaten i 2024 utviklet en mal for embetenes fagledelsesplaner. Malen er tatt i bruk for 2025, og med utgangspunkt i denne etableres nå en forsterket fagdialog mellom riksadvokaten og statsadvokatembetene. Formålet er å sikre at fagledelsen er ansvarsfestet, kunnskapsbasert, har riktig innretning ut fra identifiserte og innmeldte behov, risiko og vesentlighet for politiets

straffesaksbehandling, er riktig ressurssett og har nødvendig prioritet i planleggingen av embetets aktiviteter.

Videre er det utarbeidet en plan for samarbeid mellom riksadvokaten og Politidirektoratet for bedre måloppnåelse i straffesaksbehandlingen, med seks utpekte satsingsområder for 2025: kriminelle nettverk, voldtekt, inndragning, partnervold/-drap, cyberkriminalitet og barne- og ungdomskriminalitet. På flere av disse områdene er det allerede igangsatt samarbeid og gjennomført utredninger som skal følges opp med innsatsfaktorer fra begge etater.

I Fagutviklingsapparatet for etterforskningsfeltet er riksadvokaten fagmyndighet sammen med Politidirektoratet. Innenfor de åtte fagområdene (avhør, beslag, datatekniske undersøkelser, internettrelatert etterforskning, etterforskningsledelse, inndragning og sikring av utbytte kriminalteknikk, operativ kriminalanalyse og skjulte metoder) har flere statsadvokater ved Riksadvokatembetet bidratt i arbeidet med ferdigstilling av nasjonale retningslinjer og rutiner. Av ferdigstilte produkter kan nevnes retningslinje for savnetsaker, retningslinje for innhenting av opplysninger i internasjonalt politisamarbeid og rutine for identifisering av seriesaker. I faggruppene bidrar nå elleve statsadvokater fra de regionale embetene, hvilket riksadvokaten anser som viktige ressurser for å styrke arbeidet i faggruppene, samt gjenspeiler den økte oppmerksomheten mot fagledelse og fagutvikling fra Den høyere påtalemyndighet.

3.2.2 Fagledelsen bidrar til rettssikker straffesaksbehandling i politiet

Verdien av Den høyere påtalemyndighets fagledelse er nært forbundet med evnen til å bidra til effektiv kriminalitetsbekjempelse og samtidig sikre en rettssikker prosess. Det er et overordnet mål at fagledelsen skal være målrettet og treffe politidistriktenes aktuelle behov for kontroll og faglig oppfølging.

Riksadvokaten har påbegynt en prosess med å utvikle kvalitetsindikatorer som kan brukes til å måle og vurdere politiets kvalitet i straffesaksbehandlingen. Riksadvokatens rundskriv nr. 3/2018 – Kvalitetsrundskrivet – beskriver en rekke kvalitetsmarkører. Det arbeides med å utvikle konkrete indikatorer og måleparametre for disse markørene. Dette arbeidet er i startfasen, og siktemålet er å utvikle et rammeverk og en metode for utvikling, evaluering og justering av kvalitetsindikatorer.

Som et ledd i profesjonalisering av fagledelsen, har de regionale embetene over tid arbeidet med å forsøke å etablere gode systemer og rutiner for å identifisere effekten av fagledelsestiltak. Dette arbeidet vil fortsette i 2025. I 2024 har embetene rapportert flere eksempler på at gjentakende undersøkelser av kvalitet før og etter iverksatte kompetansehevende tiltak kan være en hensiktsmessig måte å avdekke om tiltakene har hatt den ønskede effekt. Gjennom denne tilnærmingen har enkelte embeter avdekket at høy turn-over i politiet reduserer effekten av fagledelsestiltak, og gjør effektmålinger krevende fordi arbeidet som vurderes ikke er utført av de samme som har mottatt kompetansehevende tiltak.

Økt normeringsvirksomhet og enkel gjenfinnbarhet gjennom en fagdatabase er fagledelsestiltak som forventes å gi en varig effekt, og skal prioriteres i tiden fremover.

Etablering av lokale fagnettverk mellom statsadvokatene og politiet er et viktig kompetansehevende tiltak som har effekt på straffesaksbehandlingen, eksempelvis på fagområdet for internasjonalt rettslig samarbeid hvor riksadvokaten i 2024 etablerte et fagforum med utpekte statsadvokater og politiadvokater fra hvert embete/politidistrikt.

Riksadvokaten gjennomførte et nasjonalt opplæringsopplegg om legalitetskontroll for samtlige av landets påtalejurister i 2024. Målet med opplæringen var å bevisstgjøre deltakerne på sin rolle som legalitetskontrollør, herunder hvordan avdekkede feil og mangler bør følges opp. Undervisningen var viktig i et rettssikkerhetsperspektiv. En gjennomgående tilbakemelding fra politidistriktene har vært at temaet traff godt, og det legges til grunn at opplæringen har bidratt til at legalitetskontrollen gjennomføres mer systematisk enn tidligere.

Samlet sett er ikke riksadvokaten i tvil om at Den høyere påtalemyndighets fagledelsesinnsats er et viktig og nødvendig bidrag for å sikre en rettssikker straffesaksbehandling i politiet.

3.2.3 Fagledelsen skal være kunnskapsbasert og innrettet etter vesentlighet

En viktig prioritering for riksadvokaten, er at etterforskningsinnsatsen gir størst mulig effekt i kriminalitetsbekjempelsen. Etterlevelse av riksadvokatens mål og prioriteringer i politidistriktene, står sentralt i denne sammenheng. I 2024 ble det igangsatt et arbeid med å forbedre prioriteringsdirektivene og sikre et system for forsterket oppfølging av disse gjennom året. Arbeidet fordrer utstrakt samhandling mellom embetsleder og politimester, og forventes å bidra til økt oppmerksomhet om hvordan etterforskningsressursene benyttes i straffesaksporteføljen.

Den høyere påtalemyndighet utvikler virksomheten for å møte politiets behov for ytterligere normering. Det er allerede utarbeidet et utkast til styringsdokument for direktivvirksomheten, og prosessen med ansettelse av en normeringsansvarlig førstestatsadvokat er snart fullført. En vesentlig del av arbeidsoppgavene til den normeringsansvarlige vil være å identifisere og prioritere politiets og påtalemyndighetens behov for normering, nettopp for å sikre at virksomheten er kunnskapsbasert og innrettet etter vesentlighet.

Det er iverksatt en prosess mellom riksadvokaten, Politihøgskolen og Politidirektoratet som skal sikre at Den høyere påtalemyndighet involveres i planleggingen og gjennomføringen av sentrale opplæringsaktiviteter og -strukturer, herunder prosjekt HEVE.⁵ En statsadvokat fra riksadvokaten vil følge arbeidet tett.

Kunnskap om politidistriktenes straffesaksportefølje, funn fra enkeltsaksbehandling og fra ulike former for tilsyn og erfaringslæring, vil alltid være viktig for å identifisere behov for fagledelsesaktiviteter for å korrigere avvik. De regionale embetene har tett og god dialog med sine underliggende distrikter, og benytter i økende grad sentrale digitale systemer for å holde seg oppdatert på underliggende distrikters porteføljer.

⁵ Helhetlig vedlikeholdstrening som skal bestå av ulike opplæringsmoduler tilpasset den enkeltes behov.

Etterretningsinformasjon og kunnskap om utviklingen i kriminalitetsutviklingen nasjonalt og internasjonalt er videre helt sentralt for å sikre at fagledelsen ikke bare innrettes mot identifisert behov for korrigering, men også for å sette politiet i stand til å møte nye utfordringer.

På nasjonalt nivå har ulike former for *cyberkriminalitet* og etableringen av *kriminelle nettverk* over tid satt politiets evne til kriminalitetsbekjempelse på prøve.

Riksadvokaten har i løpet av 2024 iverksatt en rekke ulike fagledelsestiltak som har hatt til formål å bidra til økt bekjempelse (og oppdagelse) av både cyberrettet og cyberstøttet kriminalitet. Disse retter seg i stor grad mot politiets straffesaksbehandling, men det er også igangsatt tiltak som skal høyne statsadvokatenes kapasitet og kompetanse på området.

Riksadvokaten har gjennomført et cybertilsyn med formål å gi kunnskap om hvordan de cyberrettede straffesakene blir håndtert i politidistriktene, herunder om sakene prioriteres i tråd med riksadvokatens føringer og påtaleavgjøres med rett begrunnelse, samt om politiet og påtalemyndigheten har tilstrekkelig kunnskap om digitale spor og sporsikring. Resultatene fra tilsynet vil utgjøre et sentralt kunnskapsgrunnlag for videre fagledelsestiltak i 2025.

I siste halvdel av 2024 ble Det nasjonale statsadvokatembetet (NAST) tildelt ressurser for å konstituere en statsadvokat med særskilt ansvar for fagledelse innen cyberfeltet. Denne statsadvokaten har foruten å delta i cybertilsynet, vært en viktig knytning mellom politiet og Den høyere påtalemyndighet, og han har også deltatt i relevante internasjonale fora. NAST har nå fått tildelt en ny, fast statsadvokathjemmel, som på permanent basis skal fylle samme rolle, og tiltredelse vil formentlig finne sted medio 2025. En sentral oppgave for denne statsadvokaten vil være å følge opp tiltakene i embetets "Fagledelsesplan for cyberfeltet".

I 2024 besluttet regjeringen å tildele politietaten 600 millioner kroner i en årlig og varig satsning mot kriminelle nettverk ("KN"). Midlene kommer i tillegg til politiets løpende arbeid mot organisert kriminalitet.

Helt sentralt fremover står økt oppmerksomhet og innsats mot *nasjonale* trusler, herunder å omsette politiets kunnskapsgrunnlag i konkrete tiltak. I tråd med føringene i nasjonal policy-dokumentet datert 5. november 2024, skal innsatsen "være rettet mot de til enhver tid nasjonalt prioriterte nettverkene, og det skal være adekvate og pågående tiltak mot disse." Det er klare forventninger om en merkbar effekt som følge av den forsterkede og målrettede innsatsen.

Riksadvokaten har i planarbeidet understreket behovet for en hensiktsmessig fordeling mellom etterforskingstiltak og tiltak utenfor straffesporet. Reaktiv innsats (etterforsking) skal rettes mot de nettverkene som vurderes å utgjøre de største nasjonale truslene. Det ligger til riksadvokaten å beslutte hvilke nettverk og aktører som på nasjonalt nivå skal prioriteres. Som sitt utøvende organ, har riksadvokaten nedsatt en innsatsgruppe.

Politidirektoratet og Riksadvokatembetet er sammen ansvarlige for innsatsen, og dette felles ansvaret gjenspeiles i strukturen for resultatoppfølging. Når det gjelder samfunnseffektene,

som forebygging av at Norge blir et attraktivt område for internasjonale kriminelle nettverk eller styrking av samfunnssikkerheten, er effektene ofte langsiktige og komplekse. Disse er vanskelige å måle direkte, da de innebærer en kombinasjon av politiske, økonomiske og samfunnsmessige faktorer som virker sammen over tid. Det legges derfor opp til en bred vurdering av innsatsen, der flere datakilder og kvalitative analyser inngår.

Voldtekt er et annet sentralt kriminalitetsområde hvor det er behov for oppmerksomhet i fagledelsen. Høy kvalitet i straffesaksbehandlingen er maktpåliggende av hensyn til rettssikkerheten til fornærmede og strafforfulgte. Riksadvokaten gjennomførte i 2024 en nasjonal *Kvalitetsundersøkelse av voldtektssaker*, den tredje i rekken. Målet med undersøkelsen var først og fremst å undersøke om politiet og påtalemyndigheten behandler voldtektssaker med god kvalitet i tråd med riksadvokatens føringer. En har også ønsket å se om det gjennom en slik undersøkelse er mulig å finne sammenhenger mellom kjennetegn ved sakene som er anmeldt og etterforskingen av disse, og utsiktene til oppklaring av saken.

Undersøkelsen er betydelig utviklet sammenlignet med tidligere undersøkelser, og er ledd i riksadvokatens arbeid med profesjonalisering av tilsynsvirksomheten. Statsadvokatene har gjennomgått flere hundre straffesaker, supplert med intervjuer, redegjørelse fra politimester og spørreundersøkelsen om bl.a. kompetanse.

Den nasjonale rapporten er i ferd med å ferdigstilles, og anbefalingene i rapporten innebærer behov for tiltak og innsatsfaktorer både i politi- og påtalesporet. Politidirektoratet og riksadvokaten vil i fellesskap legge en plan for oppfølging av anbefalingene, og Riksadvokatembetet har allerede opprettet dialog med Politihøgskolen om visse justeringer av årets obligatoriske årlige opplæring for å bidra til å tette avdekkede avvik.

Riksadvokaten har som nevnt under punkt 3.2.2, gjennomført undervisning for samtlige påtalejurister om rollen som legalitetskontrollør. I regi av Riksadvokatembetet er det videre gjennomført et praktisk opplæringsopplegg om internasjonalt rettslig samarbeid for politidistriktene, et opplegg som har fått svært gode tilbakemeldinger.

Statsadvokatene har i tråd med riksadvokatens føringer for fagledelsen for 2024 deltatt på kvalitetssikringer og saksgjennomganger i systematisk erfaringslæring, herunder i saker om integritetskrenkelser begått av antatt utilregnelige. Funn fra saksgjennomgangene er rapportert i embetenes årsrapporter. I samråd med Politidirektoratet vil riksadvokaten gjennomgå disse for å vurdere om det er behov for å iverksette tiltak i fagledelsen av politiet.

3.3 Retts- og regelverksutvikling

I henhold til tildelingsbrevet for 2024, skal Den høyere påtalemyndighet bidra til et godt og moderne lovverk. Strafferettspleien er en vesentlig del av rettssystemet, og en grunnsten i et velfungerende demokrati. Den høyere påtalemyndighet skal derfor være en aktiv bidragsyter i regelverksutviklingen. For å understøtte målet om godt og moderne lovverk, skal Den høyere påtalemyndighet bringe prinsipielle saker inn for Høyesterett for å avklare om det er behov for lovendringer, og ved behov ta initiativ til lovendringer. Den høyere påtalemyndighet ser også

deltakelse i lovutvalg og arbeidsgrupper samt utarbeidelse av høringsuttalelser, som viktige bidrag til oppnåelse av dette målet.

Avdeling for straffesaker og rettsutvikling ved Riksadvokatembetet arbeider systematisk med høyesterettssakene. Alle saker som slippes inn til behandling, er gjenstand for drøfting med tanke på om saken skal aktoreres av Riksadvokatembetet eller noen fra de regionale statsadvokatembetene, Det nasjonale statsadvokatembetet eller Økokrim. I saker som ikke aktoreres av Riksadvokatembetet, vurderes det nøye om statsadvokaten som skal føre saken skal delta i et kollokvium ved embetet, og i alle tilfeller tilbys muligheten for slikt kollokvium.

Fra 2023 har en førstestatsadvokat i Avdeling for straffesaker og rettsutvikling hatt særlig ansvar for oppfølging av saker i Høyesterett. Vedkommende har også i 2024 gjennomgått påtalemyndighetens anker og dens merknader til domfeltes anke i alle saker om anke over dom, før sakene sendes til Høyesterett, og følger også opp statsadvokatene som er oppnevnt som aktorer, blant annet gjennom kollokvier som nevnt. I samråd med de regionale statsadvokatembetene, Det nasjonale statsadvokatembetet og Økokrim, skal førstestatsadvokaten også identifisere uavklarte prinsipielle rettsspørsmål, og bistå i prosessen med å bringe saker som er egnet til å avklare disse spørsmålene, inn for Høyesterett.

I 2024 har riksadvokaten for første gang i et eget skriv til påtalemyndigheten pekt på enkelte områder der det er særlig behov for nærmere avklaringer gjennom rettspraksis (brev 1. mars 2024 om prioriterte prejudikatspørsmål). Brevet vil bli revidert årlig.

Det har for 2024, så vidt vites, ikke fra sentralt hold vært anmodet om deltakelse i lovutvalg eller arbeidsgrupper uten positivt svar fra Riksadvokatembetet eller fra statsadvokatembetene.

Et sentralt bidrag til regelverksutviklingen er deltakelsen til en førstestatsadvokat/avdelingsdirektør ved Riksadvokatembetet i Straffelovrådet. Av øvrige bidrag fra Den høyere påtalemyndighet nevnes tre eksempler: En førstestatsadvokat ved Riksadvokatembetet har deltatt i arbeidet som ledet frem til avtaler med De forente arabiske emirater som ble signert i februar 2025, om utlevering og rettslig bistand i straffesaker. En førstestatsadvokat og en statsadvokat har deltatt i utvalget mot negativ sosial kontroll som avga sin utredning i NOU 2024: 13 Lov og frihet. Et regionalt statsadvokatembete fortsatte deltakelsen i arbeidsgruppen for utvikling av hurtigspor for saker med mistenkt under 18 år i Oslo.

Både statsadvokatembetene og riksadvokaten er sentrale høringsinstanser som har lang tradisjon for å avgi høringssvar til lovarbeider og annen regelverksutvikling i sektoren. Det medgår relativt betydelige ressurser til dette arbeidet. Riksadvokaten vurderer videre fortløpende om det anses hensiktsmessig å fremme lovgivningsforslag overfor departementet, blant annet på bakgrunn av innspill fra statsadvokatembetene som også har stor oppmerksomhet om viktigheten av slike initiativ.

Ved siden av mål- og prioriteringsrundskrivet, utga riksadvokaten i 2024 et rundskriv om etterforskningen og påtalebehandlingen av brannsaker. I tillegg ble rundskriv nr. 2/2021 om

bøtesatser for trafikkovertrедelser, revidert. Ved siden av de nummererte rundskrivene har riksadvokaten også i brevs form gitt direktiver mv. for behandlingen av straffesaker. Det er blant annet gitt presiseringer vedrørende rettslige grunnlag for beslag mv. av realbevis (brev 26. juni 2024) og vedrørende mindreårige fornærmedes utøvelse av rettigheter etter straffeprosessloven § 93 g annet ledd (brev 18. desember 2024). I alt elleve rundskriv eller generelle brev fra riksadvokaten i 2024 er publisert i Lovdata.

3.4 Oppdrag i tildelingsbrevet for 2024

I tildelingsbrevet til Den høyere påtalemyndighet for 2024 har Justis- og beredskapsdepartementet gitt i oppdrag å rapportere om erfaringer med ny straffebestemmelse i utlendingsloven. Den nye bestemmelsen i utlendingsloven § 108 tredje ledd bokstav f, trådte i kraft i 2021, og skjerper strafferammen for de som er utvist på grunnlag av ilagt straff, men som ikke overholder utreiseplikten.

De regionale statsadvokatembetene har rapportert om til sammen 13 straffesaker for brudd på bestemmelsen siden den trådte i kraft 30. april 2021 og frem til utgangen av 2024. Av disse sakene er det to personer som er registrert med to saker hver. I tolv av sakene er det ilagt fengselsstraff, og i den trettende saken foreligger det en frifinnende dom fra lagmannsretten som er anket og skal behandles i Høyesterett i mars 2025. Til straffutmålingen i de tolv andre sakene, er det bemerket at den oppfattes å være i tråd med lovens intensjoner. Alle sakene er fra Oslo politidistrikt, og det er ingen tilfeller som gjelder EØS-borgere.

I arbeidet med oppdraget er det identifisert utfordringer med grunnlaget for rapporteringen, da flere av politidistriktene ikke har en praksis for systematisk registrering av saker knyttet til denne bestemmelsen. Videre har stikkprøver vist at det finnes saker som gjelder opphold i riket, tross for gyldig utvisningsvedtak etter å ha blitt straffet. Den høyere påtalemyndighet har ikke holdepunkter for at det på nåværende tidspunkt er grunnlag for endringer i bestemmelsen, men det er grunnlag for å videre følge opp politidistriktene i den hensikt å identifisere om det er saker som kunne vært behandlet etter denne bestemmelsen. Dette vil bli fulgt opp i 2025.

4 Styring og kontroll i Den høyere påtalemyndighet

4.1 Overordnet vurdering av styring og kontroll

Styringsmodellen i Den høyere påtalemyndighet er basert på mål- og resultatstyring. Virksomhetens styring og kontroll vurderes overordnet som tilfredsstillende, og den bidrar til god måloppnåelse på de aller fleste områder. Det er ikke avdekket vesentlige svakheter i virksomhetens rutiner og prosesser, og det arbeides kontinuerlig med å optimalisere virksomhetens interne rapporteringskrav slik at de er hensiktsmessige og godt begrunnet.

De regionale statsadvokatembetene rapporterer tertialvis til Riksadvokatembetet. Disse rapporteringene er basert på føringer gitt i styringsdokumentene fra riksadvokaten. Sentrale styringsdokumenter utgitt av riksadvokaten er i denne sammenheng disponeringsskriv til statsadvokatembetene, prioriteringsrundskrivet, kvalitetsrundskrivet og de årlige føringene for statsadvokatenes fagledelse.

I tillegg til mål- og resultatstyringen består virksomhetsstyringen av etterlevelse, risikostyring og internkontroll. Virksomhetsleders ansvar for internkontroll i virksomheten er fastsatt i Reglement for økonomistyring i staten § 14, og videre utdypet av Justis- og beredskapsdepartementet i Hovedinstruks til Den høyere påtalemyndighet av 19. desember 2022.

Den interne kontrollen i Den høyere påtalemyndighet er tilpasset virksomhetens egenart, risiko og vesentlighet, og den samlede måloppnåelsen vurderes som god. Internkontrollen har til hensikt å sikre at vesentlige avvik forebygges, avdekkes og korrigeres i nødvendig utstrekning.

I det daglige utøves det internkontroll på administrative forhold innenfor blant annet økonomi, HR, IKT og arkiv. Videre utøves det internkontroll innenfor områder knyttet til kjerneoppgavene til Den høyere påtalemyndighet. Dette gjelder særlig oppfølgingen av fagledelsen og egen straffesaksbehandling, som skjer gjennom blant annet tertialvis rapportering fra statsadvokatembetene om virksomheten og avvik, samt innsendelse av sentrale dokumenter som virksomhetsplaner, fagledelsesplaner, inspeksjonsrapporter mv. Videre gjennomføres det nasjonale ledermøter, styringsdialogmøter og andre aktiviteter som understøtter virksomhetsleders utøvelse av styring og kontroll.

Som omtalt i punkt 2.2 vil det gjennomføres organisasjonsmessige endringer i Administrasjonsavdelingen 17. mars 2025. I den anledning vil seksjon for økonomi og administrasjon få et koordinerende ansvar for arbeidet med internkontroll og risikostyring i Den høyere påtalemyndighet. Siktemålet med denne endringen vil være å få utviklet en mer helhetlig og metodisk tilnærming til fagområdet.

4.2 Omtale av utvalgte risikofaktorer

Riksadvokatembetet har identifisert noen utvalgte risikofaktorer som vi har særskilt hatt oppmerksomhet mot i 2024.

Den høyere påtalemyndighet er en bemanningsintensiv virksomhet med en stor andel av budsjettmidlene bundet opp i lønnsutgifter. Sammen med faste utgifter til eiendom, gjør dette virksomheten sårbar for uforutsette endringer og kostnader knyttet til disse utgiftspostene. I 2023 ble vi oppmerksomme på en uventet og stor endringspremie i faktura for 6. termin fra Statens pensjonskasse. Vi ble fakturert en stor og uforutsett utgift helt på slutten av året. Det var ikke hensyntatt i vår økonomioppfølging. For å håndtere risikoen har Riksadvokatembetet i 2024 hatt en forsterket dialog med Statens pensjonskasse.

Den høyere påtalemyndighets IKT-infrastruktur består av flere ulike nettverk, digitale plattformer og datasystemer. Ett av disse nettverkene eies av Politidirektoratet og er særlig sentralt i utøvelsen av kjerneoppgavene til Den høyere påtalemyndighet. Det er Politiets IT-enhet som designer, utvikler, sikrer og drifter dette nettverket på vegne av Politidirektoratet. Dette betyr at virksomheten ikke på egenhånd kan styre utvikling og drift av de digitale plattformene, datasystemene og fagsystemene som ligger innenfor nettverket. For å ivareta virksomhetens behov på dette området, er vi avhengig av å bli involvert i eventuelle prosjekter som har til hensikt å etablere nye, eller videreutvikle eksisterende, systemer. Vi har derfor forsterket dialogen med Politidirektoratet om blant annet utviklingen av nytt BL.

Aktiviteten innenfor anskaffelser av eiendom vil øke i årene som kommer. I perioden 2025 til 2030 skal flere av virksomhetens leieavtaler fornyes. Innenfor dette risikoområdet er kompetanse innenfor anskaffelse et sentralt tiltak som virksomheten jobber med. Videre benyttes Statsbygg alltid som rådgiver, og vi arbeider med å utvikle interne rutiner og rammeverk for fremtidige anskaffelser av nye leieavtaler for statsadvokatembetene.

4.3 Sikkerhet

Den høyere påtalemyndighet har oppmerksomhet mot å ha tilfredsstillende sikkerhet i virksomheten. Dette gjelder spesielt å få etablert en god sikkerhetskultur, gode interne systemer og rutiner knyttet til informasjons-, personell-, digital- og fysisk sikkerhet. De regionale embetene skal ha egne beredskaps- og kontinuitetsplaner, og det er etablert lokale sikkerhetskontakter ved alle statsadvokatembetene.

Ansatte i Den høyere påtalemyndighet som skal arbeide med og behandle sikkerhetsgradert informasjon eller komme i befatning med sikkerhetsgraderte systemer, skal være klarert og autorisert til det sikkerhetsnivået som er nødvendig.

Den høyere påtalemyndighet vil i 2025 jobbe videre med å utvikle egen sikkerhetsorganisasjon.

4.4 Personvern

Riksadvokaten har utpekt et personvernombud/personvernrådgiver for Den høyere påtalemyndighet. Personvernombudet bistår Den høyere påtalemyndighet med å innfri kravet om protokoll over behandlingsaktiviteter ved inngåelse av databehandleravtaler, gir råd ved eventuell avvikshåndtering og bistår med informasjon og opplæring om personvern både innenfor straffesaksbehandling, sivile saker samt personal- og forvaltningssaker. Målet er å sikre at alle ansatte i Den høyere påtalemyndighet evner å etterleve personvernlovgivningen.

Alle embetene har fylt ut og levert inn behandlingsprotokoll både etter personopplysningsloven og politiregisterloven. Videre er riksadvokatens personvernerklæring lagt på vår hjemmeside, og informasjon om personvernombudet og dets oppgaver ligger på intranettsiden Riksportalen.

Kripos er behandlingsansvarlig for de fleste sentrale registrene, herunder Strasak og SSP, og er med det også ansvarlig for etterlevelse.

Personvernombudet i Den høyere påtalemyndighet deltar på faste møter med personvernrådgiverne i politi og særorgan for gjennomgang av aktuelle problemstillinger og erfaringsutveksling.

4.5 Oppfølging av saker fra Riksrevisjonen og Sivilombudet

Det foreligger ikke merknader fra Riksrevisjoner eller uttalelser fra Sivilombudet.

4.6 Fellesføringer fra Regjeringen

4.6.1 Systematisk og helhetlig arbeid for å redusere klimagassutslipp, naturfotavtrykk og energibruk

Det er et mål i staten om et systematisk og helhetlig arbeid for å redusere klimagassutslipp, naturfotavtrykk og energibruk. Som et bidrag til at man skal nå regjeringens klima, energi- og miljømål, har Den høyere påtalemyndighet i 2024 hatt oppmerksomhet mot dette området.

Kjerneoppgavene til Den høyere påtalemyndighet vurderes ikke til å ha vesentlige negative miljøpåvirkninger utover det som er nødvendig for å drifte virksomheten. Reiseaktivitet vil også fremover være helt nødvendig for ivaretagelse av kjerneoppgavene, men vi ser det som vesentlig å vurdere nødvendighet av alle reiser opp mot andre alternativer som eksempelvis mer bruk av digitale møter. Den høyere påtalemyndighet vil fremover fortsette å ha oppmerksomhet mot kostnadseffektivitet og miljøfotavtrykk i forbindelse med reiseaktiviteten.

Videre er vi bevisst på klima og miljø i våre anskaffelser, og der det er naturlig vil klima og miljø bli vektlagt i tråd med kravene i anskaffelsesregelverket. Av større anskaffelser de siste årene, kan vi trekke frem nye leide lokaler, møbelanskaffelser og teknisk sluttbrukerutstyr på IKT-området.

4.6.2 Positiv utvikling i antall ansettelser av personer med funksjonsnedsettelse

I arbeidet med et trygt og inkluderende arbeidsliv skal statlige virksomheter bidra i arbeidet med ansettelser av personer med funksjonsnedsettelse og/eller fravær fra arbeid, utdanning eller opplæring. Den høyere påtalemyndighet har i 2024 ansatt en medarbeider med funksjonsnedsettelse.

4.6.3 Redusere konsulentbruken

Den høyere påtalemyndighet har hatt en klar ambisjon om å redusere utgifter til konsulenttjenester fra 2023 til 2024. Utgiftene til konsulenttjenester har gått ned med 31,4 prosent. Dette skyldes i all hovedsak at Riksadvokatembetet brukte relativt mye utgifter til konsulenttjenester i forbindelse med anskaffelse og tilpasning av nye lokaler i Grev Wedels Plass 9 i 2023. I 2024 har det ikke vært tilsvarende behov for kjøp av ekstern bistand til anskaffelse av nye leieavtaler, unntatt noen utgifter knyttet til en pågående relokalisering av et regionalt statsadvokatembete. Videre ble utgifter til setteriksadvokat bokført som konsulentutgift i 2023. Det har ikke vært benyttet midler til setteriksadvokat i 2024.

En vesentlig andel av disse utgiftene i 2024 knytter seg til tilgang til fagsystemer med tilhørende brukerstøtte i politiets IT-systemer. I tillegg har virksomheten en andel konsulentutgifter til utvikling, drift og forvaltning av virksomhetens løsning for internett og intranett. Videre har det blitt benyttet eksterne konsulenter til lederutvikling for toppledergruppen i Den høyere påtalemyndighet.

Den høyere påtalemyndighet har en intensjon om å ansette intern kompetanse der det er potensiale for det, fremfor å leie inn aktuell kompetanse gjennom konsulenttjenester.

4.7 Likestilling og forbud mot diskriminering

4.7.1 Likestilling

Arbeidsgiver skal innenfor sin virksomhet arbeide aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering, jf. Likestillings- og diskrimineringsloven § 26.

I 2024 var 46 prosent av statsadvokatene kvinner. Det er ingen forskjeller i årslønnen mellom kvinner og menn. Videre er fem av elleve embetsledere kvinner. Ved Riksadvokatembetet er elleve av totalt 23 embetsmenn kvinner. Toppledelsen ved Riksadvokatembetet består av to kvinner og tre menn.

Blant administrativt ansatte er 87 prosent kvinner. Lønnsnivået for denne stillingsgruppen er lavere enn for embetsmenn, men også her praktiseres det tilnærmet likelønn innenfor de ulike stillingsgruppene.

Fem ansatte, hvorav alle menn, tok ut foreldrepermisjon i 2024. Totalt ble det tatt ut 197 dagsverk i foreldrepermisjon. Videre ble det i 2024 tatt ut 302 dagsverk i seniordager, og uttak av disse dagene var fordelt på 24 ansatte, hhv. 52 prosent menn og 48 prosent kvinner.

4.7.2 Forbud mot diskriminering og trakassering

Saker som gjelder mobbing og trakassering i arbeidsrelaterte situasjoner skal og blir håndtert lokalt i henhold til *"Veileder for konflikthåndtering for Den høyere påtalemyndighet"* og *"Veileder og rutiner for forebygging av seksuell trakassering"*.

I 2024 er det ikke meldt inn saker som gjelder mobbing og trakassering i arbeidsrelaterte situasjoner.

4.7.3 Universell utforming og individuell tilrettelegging

Riksadvokatembetet flyttet til nye og mer tidsriktige lokaler i 2023. Disse lokalene har universell utforming. Ved behov gis det individuell tilrettelegging av arbeidsplassen ved Riksadvokatembetet og i de øvrige statsadvokatembetene.

5 Vurdering av fremtidsutsikter

Den høyere påtalemyndighet skal gjennom samfunnsoppdraget ivareta borgernes rettssikkerhet og bidra til et trygt samfunn ved aktiv og effektiv kriminalitetsbekjempelse sammen med politiet. Det er flere faktorer som fremover kan påvirke etatens evne til å løse disse kjerneoppgavene.

Perioden fremover vil ganske sikkert være preget av en ustabil sikkerhetspolitisk situasjon, noe som naturligvis også påvirker det nasjonale kriminalitetsbildet. Dette gjelder ikke bare økt fiendtlig etterretningsvirksomhet og brudd på sanksjonsbestemmelser, men også annen samfunnstruende kriminalitet hvor kriminelle aktører blant annet utnytter sårbare personer, ustabilitet og sosial uro. En urolig sikkerhetspolitisk situasjon gjør at Den høyere påtalemyndighet må planlegge for at det kan komme en tid hvor vi må virke i både krise og krig.

I en tid med krevende kriminalitetsutfordringer er det viktig at etterforskningsressursene brukes på en måte som gir størst mulig effekt på kriminalitetsbekjempelsen. Fra og med 2025 endret vi innretningen på vårt prioriteringsrundskriv. Målet er å legge til rette for aktiv styring av innsatsen på straffesaksfeltet, og sikre best mulig utnyttelse av den samlede kapasiteten. I prioriteringsrundskrivet vil politimester bli bedt om å, sammen med embetsleder, å utarbeide nødvendige føringer for å nå målene i rundskrivet.

Den raske teknologiske utviklingen og digitaliseringen har pågått over tid. Kriminelle opererer uhindret av regulatoriske utfordringer, behov for langsiktig investeringer, organisatoriske endringer mv., og tar raskt i bruk ny teknologi til å begå kriminalitet og utnyttet sårbarheter som kommer med økt digitaliseringen. Utviklingen av digitale verktøy og kompetanseheving i Den høyere påtalemyndighet og politiet har ikke holdt samme tempo, og setter vår evne til kriminalitetsbekjempelse på prøve. Den raske utviklingen innenfor kunstig intelligens vil kunne utfordre dette ytterligere. Arbeidet med å høyne innsatsen mot denne type kriminalitet, styrke den digitale kompetansen til medarbeiderne og utvikling av nye digitale verktøy må fortsatt intensiveres. Det er avgjørende at riksadvokaten og Politidirektoratet fortsetter det styrkede samarbeidet på dette området.

Samtidig er det verdt å merke seg at denne utviklingen innebærer et stort potensial for effektivisering, kvalitetsheving og resultatoppfølging i straffesaksarbeidet. For å imøtekomme forventningene til straffesaksbehandlingen, herunder analyse, bruk av data og effektivitet, er det avgjørende at riksadvokaten og politiet tar i bruk ny teknologi. Det er i denne forbindelse en utfordring at Riksadvokatembetet ikke har noen formell og vesentlig mulighet til å påvirke hvilke systemer og løsninger vi skal benytte eller utviklingen av disse.

Globaliseringen fører til økning i den grensekryssende kriminaliteten, og de kriminelle nettverkene samarbeider på tvers av landegrenser og kontinenter. Trusselen fra kriminelle

nettverk og aktører som samarbeider om organisert kriminalitet på tvers de nordiske landene er forventet å øke i tiden fremover.⁶

Handlingsrommet i offentlige finanser vil ifølge St. meld. 31 (2023-2024) bli strammere i årene som kommer, og som offentlig virksomhet må vi sørge for at vår ressursbruk er effektiv og bærekraftig. Dagens organisasjonsstruktur med ti regionale statsadvokatembeter er etter riksadvokatens syn svært krevende å opprettholde, og spesielt når det gjelder administrativ drift, koordinering og faglig ledelse. I 2021 ble det levert en rapport som utredet ny organisering av de regionale statsadvokatembetene for å ivareta etatens oppgaver. Det vil med bakgrunn i denne bli fremmet en anbefaling til Justis- og beredskapsdepartementet om ny regional struktur. Disse endringene er ikke bare nødvendige for å kunne møte samfunns- og kriminalitetsutviklingen, men også for å kunne få størst mulig effekt av satsningen på fagledelse av politiet.

I 2025 forventes effekter av den styrkede innsatsen i fagledelsen av politiet. I løpet av første halvdel av 2025 vil Den høyere påtalemyndighet ha gjennomført rekrutteringsprosesser ved Riksadvokatembetet og de fleste regionale statsadvokatembetene. Ressursøkningen skal i sin helhet benyttes til fagledelse. Videre vil den forsterkede samhandlingen med Politidirektoratet fortsatt være et viktig og prioritert arbeid, sammen med vår rolle i den styrkede satsningen i arbeidet med bekjempelse av kriminelle nettverk.

⁶ (Kripos 2025) Politiets trusselvurdering 2025

6 Årsregnskapet 2024

6.1 Ledelseskommentar til årsregnskapet 2024

6.1.1 Formål

Riksadvokaten leder Den høyere påtalemyndighet både faglig og administrativt. Det vises for øvrig til punkt 2.1 for nærmere beskrivelse av virksomheten. Den høyere påtalemyndighet er et ordinært statlig forvaltningsorgan, som fører regnskap etter kontantprinsippet slik det fremgår av prinsippnoten til årsregnskapet. Dette regnskapet utgjør del 6 i årsrapporten.

6.1.2 Bekreftelse

Årsregnskapet er avgitt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 av 15. desember 2022 fra Finansdepartementet og krav avgitt av Justis- og beredskapsdepartementet i instruks om økonomistyring. Riksadvokaten bekrefter at årsregnskapet gir et dekkende bilde av virksomhetens bevilgninger, regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld.

6.1.3 Vurderinger av vesentlige forhold

Den høyere påtalemyndighet fikk i 2024 tildelt en budsjetttramme på 396 011 000 kroner på kap. 445, post 01. I 2024 har virksomheten hatt et samlet mindreforbruk på 18 994 696 kroner. En andel på 7 949 000 kroner er bevilget som kompensasjon for virkningene av lønnsoppgjøret i 2024.

Samlet sett er mindreforbruket på 4,8 prosent. Mindreforbruket utgjør 2,85 prosent dersom kompensasjonen for lønnsoppgjøret i 2024 trekkes fra tildelt budsjetttramme. Mindreforbruket skyldes i hovedsak at budsjettmidler til konstitusjoner av statsadvokater til fagledelsen ikke har fått helårsvirkning. I tillegg er den øremerkede bevilgning på 3 200 000 kroner til setteriksadvokaten til oppfølging av NAV-sakene ikke benyttet i 2024.

I forbindelse med avviklingen av Generaladvokatembetet, ble utgifter i etterkant av avviklingen håndtert av Riksadvokatembetet. Før avviklingen ga derfor generaladvokaten en belastningsfullmakt til Riksadvokatembetet på kap. 446, post 01 på inntil 128 000 kroner. Videre ga departementet fullmakt til å belaste kap. 440, post 01 med inntil 110 000 kroner. En vesentlig andel av utgiftene knyttet til avvikling av Generaladvokatembetet har vært knyttet til digitalisering og ordning av arkiv.

I supplerende tildelingsbrev nr. 4 fra Justis- og beredskapsdepartementet til Den høyere påtalemyndighet datert 20. desember 2024 gitt fullmakt til å bokføre inntil 95 000 kroner på kap. 446, post 01, som kompensasjon for lønnsoppgjøret 2024 for Generaladvokatembetet. Videre er det ført 1 735 298 kroner på kap. 440, post 01 i henhold til belastningsfullmakt fra

Politidirektoratet knyttet til overføring av arbeidsgiveransvar og lønnsforpliktelser for en medarbeider i 2024.

Samlet sett anses økonomistyringen i Den høyere påtalemyndighet for å være god i 2024.

6.1.4 Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og skal revidere årsregnskapet for Den høyere påtalemyndighet. Årsregnskapet er per 15. mars 2025 ikke ferdig revidert.

6.1.5 Prinsippnote til årsregnskapet

Årsregnskap for statlige virksomheter er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene"). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av desember 2024 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- Regnskapet følger kalenderåret.
- Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret.
- Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet.
- Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med bruttobeløp.

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "Netto rapportert til bevilgningsregnskapet" er lik i begge oppstillingene.

Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året, men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser

i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorapporteringen

Oppstillingen av artskontorapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

Regnskapstall i bevilgnings- og artskontorapportering med noter viser regnskapstall rapportert til statsregnskapet. I tillegg viser noten til artskontorapporteringen sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen bokførte tall fra virksomhetens kontospesifikasjon i kolonnen Spesifisering av bokført avregning med statskassen. Notene viser forskjellen mellom beløp virksomheten har bokført på eiendels- og gjeldskontoer i virksomhetens kontospesifikasjon (herunder saldo på kunde- og leverandørreskontro) og beløp virksomheten har rapportert som fordringer og gjeld til statsregnskapet og som inngår i mellomværendet med statskassen.

Virksomheten har innrettet bokføringen slik at den følger kravene i bestemmelser om økonomistyring i staten. Dette innebærer at alle opplysninger om transaksjoner og andre regnskapsmessige disposisjoner som er nødvendige for å utarbeide pliktig regnskapsrapportering, jf. bestemmelsene punkt 3.3.2, og spesifisering av pliktig regnskapsrapportering, jf. bestemmelsene punkt 4.4.3, er bokført. Bestemmelsene krever blant annet utarbeiding av kundespesifikasjon og leverandørspesifikasjon. Dette medfører at salgs- og kjøpstransaksjoner bokføres i kontospesifikasjonen på et tidligere tidspunkt enn de rapporteres til statsregnskapet, og innebærer kundefordringer og leverandørgjeld i kontospesifikasjonen.

Oslo, 14. mars 2025

A handwritten signature in blue ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke, positioned above the printed name.

Jørn Sigurd Maurud

Virksomhet: Den høyere påtalemyndighet

Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2024

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2024	Merutgift (-) og mindretgift
0445	Den høyere påtalemyndighet	01	Driftsutgifter	A,B	396 011 000	377 016 304	18 994 696
0440	Politiet	01	Driftsutgifter	B	0	1 735 298	
0440	Politiet	01	Driftsutgifter	B	110 000	110 000	
0446	Den militære påtalemyndighet	01	Driftsutgifter	B	0	124 894	
0446	Den militære påtalemyndighet	01	Driftsutgifter	B	95 000	95 000	
1633	Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift	01	Driftsutgifter		0	4 387 794	
Sum utgiftsført					396 216 000	383 469 290	

Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Samlet tildeling	Regnskap 2024	Merinntekt og mindreinntekt(-)
5309	Tilfeldige inntekter	29	Tilfeldige inntekter	0	368 659	
5700	Folketrygdens inntekter	72	Motkonto AGA	0	40 227 309	
Sum inntektsført				0	40 595 968	

Netto rapportert til bevilgningsregnskapet					342 873 322	
Kapitalkontoer						
60056801	Norges Bank KK /innbetalinger				3 339 700	
60056802	Norges Bank KK/utbetalinger				-351 700 598	
704460	Endring i mellomværende med statskassen				5 487 576	
Sum rapportert					0	

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)

Konto	Tekst	2024	2023	Endring
704460	Mellomværende med statskassen	-25 457 940	-30 945 516	5 487 576

Virksomhet: Den høyere påtalemyndighet

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
445 01	605 000	386 124 000	386 124 000
445 01		1 333 000	1 333 000
445 01			605 000
445 01		7 949 000	7 949 000
440 01		110 000	110 000
446 01		95 000	95 000
			396 216 000

Virksomhet: Den høyere påtalemyndighet

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år											
Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastningsfullmakter(-)	Merutgift(-)/ mindreutgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter / mindreinntekter(-) iht. merinntektsfullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger(-)	Sum grunnlag for overføring	Kompensasjon for lønnsoppgjøret 2024	Maks. overførbart beløp	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten*
0445 01		11 045 696		11 045 696				11 045 696	7 949 000	27 352 100	18 994 696

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

Mottatte belastningsfullmakter (gjelder for både utgiftskapitler og inntektskapitler)

Den høyere påtalemyndighet mottok for 2024 en belastningsfullmakt fra Politidirektoratet (POD) for kapittel 0440, post 01, med ref 20/147149-1, vedrørende overføring av arbeidsgiveransvar og lønnsforpliktelser. Fullmakten var for kr 1 735 298, og Riksadvokaten har belastet denne i sin helhet.

Generaladvokaten utstedte en belastningsfullmakt til Den høyere påtalemyndighet (Riksadvokaten) på 128 000 kroner for kapittel 446, 01 26. juni 2024. Det ble bokført 124 894 desember 2024.

Driftsbevilgninger på andre budsjettkapittel

Ved supplerende tildelingsbrev nr. 3 2024 ble Den høyere påtalemyndighet avgitt tillatelse til å bokføre inntil 110 000 kroner på kapittel 0440, post 01 Politiet. Dette for å dekke virksomhetens utgifter i forbindelse med avviklingen av Generaladvokatembetet. Ytterligere ble det ved supplerende tildelingsbrev nr. 4 2024 avgitt fullmakt fra Justis- og beredskapsdepartementet til bokføring av inntil 95 000 kroner på kapittel 446, post 01. Den høyere påtalemyndighet har bokført begge driftsbevilgninger i sin helhet i 2024.

***Mulig overført beløp:**

Virksomhetens mulig overførbart beløp på kapittel 0445, post 01, beløper seg til 18 994 696 kroner i 2024. Dette inkluderer ubenyttet kompensasjon for lønnsoppgjøret 2024.

Oppstilling av artskontorrapporteringen 31.12.2024

	Note	2024	2023
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer		0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer		0	0
Salgs- og leieinnbetalinger		0	0
Andre innbetalinger	1	51 700	42 469
Sum innbetalinger fra drift		51 700	42 469
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	2	311 886 880	288 692 257
Andre utbetalinger til drift	3	65 839 487	62 392 779
Sum utbetalinger til drift		377 726 367	351 085 037
Netto rapporterte driftsutgifter		377 674 667	351 042 567
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling til investeringer	5	1 399 471	5 829 706
Utbetaling til kjøp av aksjer		0	0
Utbetaling av finansutgifter	4	7 357	3 365
Sum investerings- og finansutgifter		1 406 829	5 833 071
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		1 406 829	5 833 071
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler			
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		368 659	329 923
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		40 227 309	37 501 646
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		4 387 794	5 618 446
Netto rapporterte utgifter på felleskapitler		-36 208 174	-32 213 123
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		342 873 322	324 662 516
Oversikt over mellomværende med statskassen			
Eiendeler og gjeld		2024	2023
Fordringer på ansatte		95 344	66 609
Kontanter		0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank		0	0
Skyldig skattetrekk og andre trekk		-12 216 786	-12 918 751
Skyldige offentlige avgifter		0	0
Avsatt pensjonspremie til Statens pensjonskasse		-13 335 674	-17 943 748
Mottatte forskuddsbetalinger		0	0
Lønn (negativ netto, for mye utbetalt lønn m.m)		0	5 468
Differanser på bank og uidentifiserte innbetalinger		-825	0
Sum mellomværende med statskassen	6	-25 457 941	-30 790 422

Note 1 Innbetalinger fra drift

	31.12.2024	31.12.2023
<i>Andre innbetalinger</i>		
Annen driftsrelatert inntekt	51 700	42 469
Sum andre innbetalinger	51 700	42 469
Sum innbetalinger fra drift	51 700	42 469

Nærmere om driftsrelatert inntekt

Den høyere påtalemyndighet har i 2024 mottatt 51 700 kroner, dette skyldes ansattes frikjøp av sluttbrukerutstyr

Note 2 Utbetalinger til lønn		
	31.12.2024	31.12.2023
Lønn*	239 037 545	217 199 917
Arbeidsgiveravgift**	40 227 309	37 501 646
Pensjonsutgifter***	32 371 304	35 471 762
Sykepenger og andre refusjoner (-)****	-2 717 966	-4 516 521
Andre ytelser	2 968 688	3 035 455
Sum utbetalinger til lønn	311 886 880	288 692 257

Antall utførte årsverk:	204	189
-------------------------	-----	-----

* Utgifter til lønn økte i 2024 med 10 % sammenlignet med 2023, dette til tross for manglende lønnsoppgjør. Det er antallet årsverk i forbindelse med styrket fagledelse som er årsaken til endringen. Riksadvokaten forventer at utgifter til lønn i 2025 vil overgå 2024 grunnet helårsvirkningen til fagledelsessatsningen.

** Det ble innført ekstra arbeidsgiveravgift på inntekter over 750 000 kroner av regjeringen i budsjettåret 2023. Dette ble også gjort gjeldende for 2024, dog med en nytt innskotsbeløp på 850 000 kroner. Ved revidert nasjonalbudsjett for 2024 varslet regjeringen at ordningen skulle avvikles fra 1. januar 2025. Den høyere påtalemyndighet betalte 3 406 330 kroner i ekstra arbeidsgiveravgift i 2024.

*** Premiesatsen for arbeidsgiverandelen utgjorde i 2024 14,7 prosent (arbeidsgiverandel av pensjonspremien/pensjonsgrunnlaget i 2024 rapportert til SPK). For regnskapsåret 2023 utgjorde premiesatsen 14,5 prosent. Nedgangen i pensjonsforpliktelser fra 2023 til 2024 skyldes i hovedsak at forventet lønnsvekst ble utsatt til 2025, dette medførte at Den høyere påtalemyndighet, hvis en stor andel av høytlønnede arbeidstakere er født i 1962 eller tidligere, ikke opplevde å få sin pensjonspremie rekalkulert.

**** For 2024 var det en merkbar endring i fraværsprosenten, fra 3 % i 2023 til 1,9 % i 2024, for ansatte enten i fødselspermisjon eller langvarig sykdomsfravær (over arbeidsgiverperioden). Dette medførte en reduksjon i innbetaling av sykepenger og andre refusjoner på nærmere 40 % (ca. 1,8 millioner kroner).

Note 3 Andre utbetalinger til drift

	31.12.2024	31.12.2023
Husleie*	29 573 820	25 960 953
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	733 726	485 286
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler**	8 741 481	12 242 101
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	11 073	44 810
Mindre utstyrsanskaffelser	596 083	343 473
Leie av maskiner, inventar og lignende***	6 084 500	3 619 958
Kjøp av konsulenttjenester	3 918 802	5 710 338
Kjøp av andre fremmede tjenester	1 113 597	1 863 113
Reiser og diett	8 515 998	6 183 685
Øvrige driftsutgifter	6 550 407	5 939 064
Sum andre utbetalinger til drift	65 839 487	62 392 779

* Utgifter husleie økte med 13,92 % fra 2023 til 2024. Dette skyldes nye lokaler for Riksadvokatembetet samt en generell prisvekstøkning blant allerede leide lokaler for Den høyere påtalemyndighet.

** Reduksjonen i utgifter til eiendomsdrift i overkant av 3,5 millioner kroner, skyldes at Riksadvokatembetets relokasjon i 2023 innebar store engangsinvesteringer i sikkerhetstiltak. I 2024 var utgiftene i stort tilknyttet ren drift uten større innkjøp eller investeringer.

*** 2024 var det kalenderåret hvor leasing av sluttbrukerutstyr fremfor direktekjøp ble gjort gjeldende med helårseffekt for alle ansatte, og utgifter til leie av datautstyr, system og andre kontormaskiner økte med drøyt 2,5 millioner kroner sammenlignet med 2023.

Virksomhet: Den høyere påtalemyndighet

Note 4 Finansutgifter

	31.12.2024	31.12.2023
<i>Utbetaling av finansutgifter</i>		
Renteutgifter	7 357	3 322
Valutatap	0	43
Annen finansutgift	0	0
Sum utbetaling av finansutgifter	7 357	3 365

Note 5 Utbetaling til investeringer

	31.12.2024	31.12.2023
<i>Utbetaling til investeringer</i>		
Immaterielle eiendeler og lignende	500	1 480 805
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	0	0
Infrastruktureiendeler	0	0
Maskiner og transportmidler	0	175 147
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende*	1 398 971	4 173 754
Sum utbetaling til investeringer	1 399 471	5 829 706

* Av investeringer i 2024 ble ca. 550 000 kroner benyttet til inventar, i hovedsak ved Riksadvokatembetet som følge av satsningen på fagledelse.
Videre ble ca. 570 000 kroner investert i datautstyr som Pc-skjermer, VTC anlegg mv.

Note 6 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2024	31.12.2024	
	Spesifisering av bokført	Spesifisering av rapportert	Forskjell
	avregning med statskassen	mellomværende med statskassen	
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler	0	0	0
Obligasjoner	0	0	0
Sum	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	0	0	0
Andre fordringer	95 753	95 344	409
Bankinnskudd, kontanter og lignende	0	0	0
Sum	95 753	95 344	409
Langsiktig gjeld			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
Sum	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-15 159 827	0	-15 159 827
Skyldig skattetrekk og andre trekk	-12 216 786	-12 216 786	0
Skyldige offentlige avgifter	0	0	0
Annen kortsiktig gjeld*	-155 095	-13 336 498	13 181 403
Gjeld vedrørende tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra	0	0	0
Sum	-27 531 708	-25 553 284	-1 978 424
Sum	-27 435 955	-25 457 940	-1 978 015

* Pensjonspremien for 6. termin 2024 ble fakturert i desember 2024, med betalingsfrist januar 2025. Fakturaen ble resultatført i desember 2024 for å gi et mer korrekt bilde av virksomhetens utgifter, i tråd med Finansdepartementets rundskriv R-118 av 15. november 2021.